

ACHTERGRONDEN

AFBRAAK

JOËGOSLAVIË

1 - E

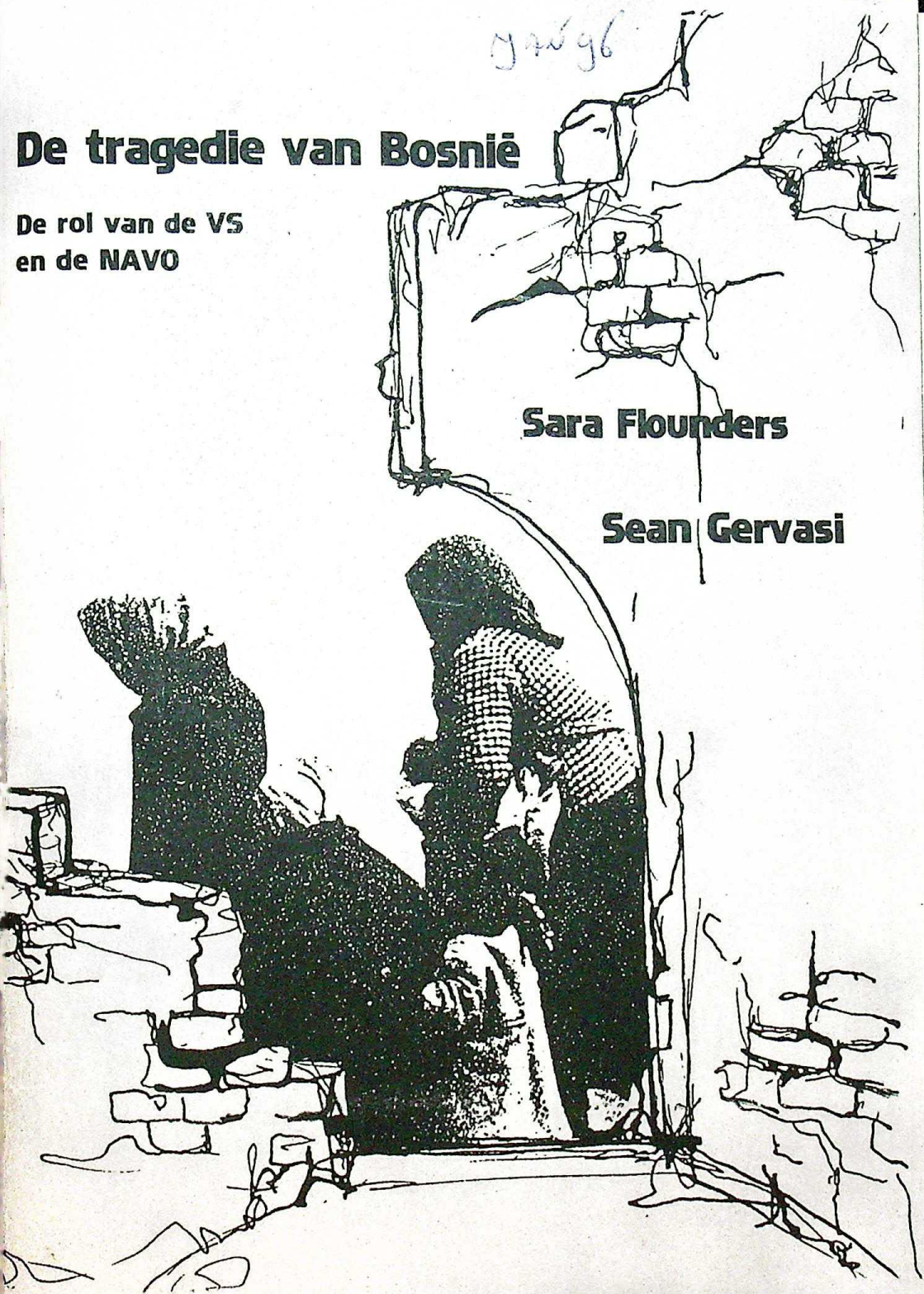
gawyl

De tragedie van Bosnië

De rol van de VS
en de NAVO

Sara Flounders

Sean Gervasi

DE TRAGEDIE VAN BOSNIE
De rol van de VS en de NAVO

Uitgegeven door Stichting Global Reflexion

Postbus 59262

1040 KG Amsterdam

Telefoon 31 20 684 16 74

Fax 31 20 688 03 66

E-mail reflex@XS4all.NL

ISBN 90-75937-01-6

Amsterdam, oktober 1996

Vertaling William Peters

Correctie Toon Nagtegaal

Ontwerp Monica van Dam

De tragedie van Bosnië

**De rol van de VS
en van de NAVO**

Sara Flounders

Sean Gervasi

Stichting Global Reflexion
Amsterdam 1996

Sara Flounders

De Tragedie van Bosnië

De onbekende rol van de regering van de VS en het Pentagon

Oorspronkelijke titel:

BOSNIA TRAGEDY

The unknown rol of the U.S. government & Pentagon

World View Forum, New York

Oktober 1995

ISBN 0-89567-126-3

De hoofdstukken HET OORLOGSTRIBUNAAL en

DAYTON: CONSOLIDATIE VAN DE NAVO zijn niet eerder
verschenen.

Sean Gervasi

WAAROM IS DE NAVO IN JOEGOSLAVIE

Oorspronkelijke titel:

WHY IS NATO IN YUGOSLAVIA

Paper gepresenteerd op de conferentie over de uitbreiding van
de NAVO naar Oost-Europa en de Middenlandse Zee.

Praag, 13 & 14 januari 1996

INHOUD

VOORWOORD	5
Sara Flounders	9
Sean Gervasi	59

VOORWOORD

De afgelopen jaren vormde de burgeroorlog in het voormalige Joegoslavië het belangrijkste item in nieuwsberichten en krantenkolommen. In de loop der tijd werd een steeds eenduidiger beeld geschetst van 'een explosie van historische etnische haat waarin een Bosnisch-Servische agressor die, strevend naar een Groot-Servië, jacht maakt op de Moslim burgerbevolking in Bosnië-Herzegovina'.

Het Westen zou, aanvankelijk compleet verrast, in eerste instantie niet eensgezind hebben kunnen handelen, maar 'kon uiteindelijk, met de VS in de leidersrol, de moed opbrengen krachtadig op te treden' in deze burgeroorlog en een vredesverdrag weten af te dwingen.

Kan men de geschiedenis van het conflict op de Balkan inderdaad zodanig samenvatting 'dat een aanvankelijk verdeelde en onmachtige wereldgemeenschap' uiteindelijk o.l.v. de VS de kracht vond om de Servische agressie te stoppen en vrede in Bosnië te bewerkstelligen? Betreft het hier wel een vredesmissie of gaat het om iets geheel anders. Deze vraag dringt zich meer en meer op nu de geluiden toenemen om de IFOR-troepenmacht veel langer in Bosnië te laten blijven dan in het Dayton-akkoord is voorzien. Dat Nederlandse politici zich onmiddellijk hiervoor hebben opgeworpen, dwingt ons deze vraag te beantwoorden aangezien Nederland en Nederlandse soldaten betrokken blijven bij het conflict. De inhoud en consequenties hiervan worden onvoldoende publiekelijk besproken.

Het einde van de Koude Oorlog en de internationale verhoudingen die zijn ontstaan als gevolg van de Tweede Wereldoorlog, hebben dit deel van Europa wederom veranderd in een bloedig slagveld hetgeen in hoge mate de verdere ontwikkelingen in Europa en het gebied ten zuiden daarvan zal bepalen.

Opnieuw leeft de opvatting dat alleen door interventie van buitenaf verhinderd kan worden dat de volkeren van de Balkan in een eindeloos etnisch gevecht verwickeld blijven. Waarbij men vergeet dat deze volkeren na de Tweede Wereldoorlog meer dan veertig jaar in vrede in de eenheidsstaat Joegoslavië hebben geleefd.

Of internationale bemoeienis ook daadwerkelijk tot een duurzame vrede zal leiden, is echter de grote vraag. Historisch gezien is het juist de botsing van de internationale machten in dat gebied geweest die tot grote conflicten heeft geleid, waarbij etnische verschillen als instrument dienden om de volkeren tegen elkaar uit te spelen. Wat aan het begin van deze eeuw de aanleiding was tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

Met de publicatie 'De tragedie van Bosnië en de rol van de VS en de NAVO' wil Stichting Global Reflexion bijdragen aan de discussie over de rol van de NAVO in de Balkan en in meer algemene zin aan de toekomst van Europa.

Sara Flounders gaat vooral in op de rol van de VS in de oorlog in Bosnië, terwijl de onlangs overleden Sean Gervasi met name de politiek en het streven tot uitbreiding van de NAVO analyseert. Naar de mening van beide auteurs is de hierboven geschetste beeldvorming over het conflict inderdaad niet correct. Waar beide auteurs zich vooral tegen keren is het beeld dat het Westen, met name de VS en de NAVO, zich pas in een late fase met de burgeroorlog ging bemoeien. De IFOR-troepenmacht krijgt in hun lezing van de burgeroorlog in het voormalige Joegoslavië een totaal andere betekenis dan die van beschermers van een precare vrede. De neutraliteit van de 'beschermers' wordt onderuit gehaald en de inmenging van de buitenlandse mogendheden, met name de VS en Duitsland, zien zij niet als oplossing maar juist als oorzaak.

Sara Flounders schrijft: "De grootste verantwoordelijkheid voor de ontmanteling van Joegoslavië en de daaruit voortvloeiende burgeroorlog ligt bij de regering van de VS. Er was hier geen sprake van een ongeluk of een vergissing. Het ging hier om een politieke beslissing. Iedere stap van de VS had een toename van de verdeeldheid en een uitbreiding van de oorlog in de regio tot gevolg."

Deze zienswijze wordt gedeeld door Sean Gervasi, die bovendien de rol van Duitsland en de NAVO hierin aan de orde stelt en verbindt met de nieuwe Europese verhoudingen en de positie van Duitsland daarin.

We willen met deze publicatie zeker geen definitief oordeel

geven, noch pretenderen dat hiermee over de oorlog in Bosnië het laatste woord zou zijn gezegd. Vooral niet omdat het belang van de teksten van Sara Flounders en Sean Gervasi met name is, dat zij duidelijk maken dat het boek in werkelijkheid nog helemaal niet gesloten is. Het vredesverdrag van Dayton en de stationering van de IFOR-troepenmacht betekenen naar hun mening niet het einde van de burgeroorlog in het voormalige Joegoslavië, maar luiden juist het begin in van 'iets groters'. "Er is een belangrijke strijd gaande in de Balkan, in het bijzonder om de heerschappij van de zuidelijke Balkan. En de NAVO is nu in deze strijd betrokken. Tegelijkertijd is er een terugval naar de politiek van de Koude Oorlog van de kant van sommige Westerse landen. Deze terugval leidt de NAVO Centraal Europa binnen", aldus Gervasi.

De discussie die Sara Flounders en Sean Gervasi voeren, zal ongetwijfeld gevoelige reacties oproepen. De eenzijdige beeldvorming over deze kwestie zal zijn sporen hebben achtergelaten. Psychologische beeldvorming is een van de meest gehanteerde instrumenten om de steun van de volkeren te verkrijgen voor grote militaire operaties. De VS gebruikten deze bij hun invasie in Panama, evenals bij de Golfoorlog tegen Irak. In de kwestie Joegoslavië waren de 'Servische fascist' redenen voor de uiteindelijke noodzaak van ingrijpen. De wereldwijde Amerikaanse dominantie over media en nieuwsvoorziening zorgde voor een perfect geregisseerde propagandaslag om de noodzakelijke steun te verkrijgen voor de grootschalige militaire operaties die daarop volgden. Elke afwijkende opvatting werd geweerd of met fanatisme bestreden, zoals de Nederlandse soldaten uit Serbrenica hebben moeten ervaren toen zij andere geluiden over de Serviërs, dan in de propaganda gehanteerd, naar buiten brachten.

De Joegoslavische kwestie raakt echter zodanig de Europese ontwikkeling, met name de democratie, veiligheid en vrede op dit continent, dat progressieve mensen en de vredesbeweging de discussie hierover niet aan de beleidsmakers in het NAVO-hoofdkwartier mogen overlaten.

Sara Flounders

**DE TRAGEDIE VAN BOSNIE
DE ONBEKENDE ROL VAN DE
REGERING VAN DE VS EN HET PENTAGON**

INLEIDING

Het terugkerende beeld van Joegoslavië, zoals dat door de media in de Verenigde Staten en in Europa wordt geschetst, is er steeds één van wanhopige mensen die vluchten voor plaatselijk oorlogsgeweld en etnische haat, van mensen die een onzeker en afhankelijk bestaan leiden in afwachting van V.N.-voedselkonvooiën voor hun eerstvolgende maaltijd.

Volgens de V.N.-Hoge Commissaris voor Vluchtelingen betreft het hier 's werelds grootste vluchtelingenpopulatie. De statistieken van 1994 geven een aantal weer van 3,7 miljoen oorlogsvluchtelingen in het voormalige Joegoslavië. De oorlog is aan geen van de betrokken partijen voorbij gegaan. Het totale aantal vluchtelingen bestaat voor 44% uit Moslims, voor 36% uit Serviërs en voor 20% uit Kroaten. Het enorme menselijke lijden achter deze droge cijfers laat zich echter moeilijk uitrekenen.

Louter de naam Bosnië of Servië brengt al associaties teweeg met 'etnische zuivering', grootschalige verkrachtingen, gruweldaden en eeuwen-oude nationalistische haat.

Bemoeienissen door de Verenigde Staten en de aanwezigheid van V.N.-blauwhelmen en van NAVO-troepen worden afgeschilderd als *peace-keeping* operaties, als humanitaire of diplomatieke missies door onpartijdige instanties. V.N.-afgevaardigden, NAVO-generaals, Amerikaanse, Britse, Franse en Duitse diplomaten bediscussiëren het nieuwste vredesplan, naar verluidt steeds vanuit een diepe betrokkenheid om een einde te maken aan deze oorlog.

Is de burgeroorlog in Joegoslavië werkelijk een geval van spontane ontbranding van "eeuwen-oude etnische haat"?

Is de regering van de Verenigde Staten werkelijk die onschuldige omstander? Draait het hier werkelijk om besluiteloosheid van regeringsleiders, die het maar niet eens kunnen worden over de wijze waarop de regering van de onderdrukte Bosnische Moslims verdedigd dient te worden tegen de aanvallen van de nieuwe fascistische van de jaren '90 - de Serviërs?

In geen geval is hier sprake van een oude etnische haat die 'zomaar' omsloeg in moderne barbarij. De oorlog in deze regio is daarentegen het resultaat van inmenging door krachten van

buitenaf. Hierin vormen de Verenigde Staten noch een onschuldige omstander, noch een neutrale partij.

Een nader onderzoek naar de belangrijkste oorzaken van deze onbeschrijfelijk destructieve burgeroorlog geeft een compleet ander beeld te zien. In werkelijkheid is het vuur op de Balkan ontstoken door de regering van de Verenigde Staten. In elk stadium heeft Washington zich als brandstichter gedragen en het vuur opnieuw aangewakkerd.

De grootste verantwoordelijkheid voor de ontmanteling van Joegoslavië en de daaruit voortvloeiende burgeroorlog ligt bij de regering van de Verenigde Staten. Er was hier geen sprake van een ongeluk of een vergissing. Het ging hier om een politieke beslissing. Iedere stap van de Verenigde Staten had een uitbreiding van de oorlog en een toename van de verdeeldheid in de regio tot gevolg.

DE OORSPRONG VAN HET UITEENVALLEN EEN AMERIKAANSE WET

Op 5 november 1990, een jaar vóór het uiteenvallen van de Socialistische Federale Republiek van Joegoslavië, werd door het Amerikaanse Congress de *1991 Foreign Operations Law 101-513* aangenomen. Hiermee werd een executiebevel ondertekend. Eén wetsbepaling in het bijzonder was zó dodelijk, dat zelfs een C.I.A.-rapport, zoals deze werd weergegeven in een verslag in de *NEW YORK TIMES* van 27 november 1990, voorspelde dat deze maatregel alleen een bloedige burgeroorlog tot gevolg kan hebben.

Met *Law 101-513* werd plotseling en zonder voorafgaande waarschuwing alle hulp, handel, kredieten en leningen van de Verenigde Staten aan Joegoslavië binnen een termijn van zes maanden stopgezet. Bovendien werden voor elk van de zes republieken van Joegoslavië aparte verkiezingen voorgeschreven. Instemming door het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken met de procedures en resultaten van die verkiezingen vormde een vereiste om de hulp, aan de afzonderlijke republieken, te hervatten. V.S.-personeel in alle internationale financiële instellingen zoals het IMF en de Wereldbank werd met deze wetgeving opgedragen om het stopzetten van alle leningen en kredieten te bevorderen.

Bovendien was er deze laatste bepaling: alleen die krachten welke door het *State Department* als "democratische krachten" waren gebrandmerkt, konden nog in aanmerking komen voor financieel ondersteuning. Dit kwam neer op een toevloed van fondsen naar kleine, rechtse nationalistische partijen, in een financieel gewurgde en in plotselinge crisis geworpen regio.

Deze wet heeft, zoals verwacht, zijn uitwerking niet gemist. De federale regering van Joegoslavië was niet meer in staat om de renteverplichtingen over haar buitenlandse schulden na te komen en kon zelfs haar industrie niet meer van noodzakelijke grondstoffen voorzien. Haar geloofwaardigheid was verdwenen en vanuit alle kanten klonken de wederzijdse verwijten.

Op dat moment was er nog geen sprake van een burgeroorlog. Nog geen enkele republiek had zich afgescheiden. In de

openbare berichtgeving was er geen sprake van een conflict tussen de Verenigde Staten en Joegoslavië. De regio was zelfs niet in het nieuws. De aandacht van de wereld was op dat moment gericht op de pogingen van de regering Bush om een internationale coalitie samen te stellen ter vernietiging van Irak - een oorlog waarin ten koste van een half miljoen doden opnieuw vorm gegeven werd aan het Midden-Oosten.

Wat was dan de achtergrond van deze radicale wetgeving gericht tegen Joegoslavië, temeer daar de Amerikaanse beleidsmakers zelf voorspelden dat het plotselinge uiteenvallen van de regio zou leiden tot een burgeroorlog?

Met de ineenstorting van de Sovjet-Unie waagde het Amerikaanse grote zakenleven zich aan een agressieve strategie ter herstructurering van geheel Europa. Het niet-gebonden Joegoslavië was daarbij niet langer nodig als buffer tussen de NAVO en het Warschau-pact. Een sterk, verenigd Europa was evenmin wenselijk. Beiden werden door de Amerikaanse beleidsmakers beschouwd als fossielen uit de Koude Oorlog.

DE CONTROLE OVER DE GELDSTROMEN

Deze wetgeving - *Law 101-513* - toont de enorme macht van de regering van de Verenigde Staten. Het betreft hier een deel van de wetgeving waarmee jaarlijks tot in de details het beleid voor elke regio op aarde uitgestippeld wordt. Door middel van de *Foreign Operations Act* verzekeren de Verenigde Staten zich van de controle over de internationale financiële instanties, zoals de Inter Amerikaanse Ontwikkelingsbank, het Fonds voor Aziatische Ontwikkelingsgelden, het Fonds voor Afrikaanse Ontwikkelingsgelden en over directe vertegenwoordigers hiervan in individuele landen.

De fatale maatregelen die aan Joegoslavië opgelegd werden, werden neergeschreven in slechts 23 regels. Vergelijk dit met de meer dan negen pagina's waarin de aan Irak opgelegde sancties uiteengezet werden. In januari 1995 hadden de sancties van de V.S./V.N. aan meer dan een half miljoen kinderen in Irak het leven gekost, zoals werd bekendgemaakt door Thomas Ekfal, de vertegenwoordiger van UNICEF in Bagdad. (NEW YORK NEWSDAY, 19 december 1994)

Ook bevatte de *foreign appropriations law* van 1990 verschillende vormen van economische wurging voor andere als vijandelijk bestempelde landen als Angola, Cambodja, Cuba, Iran, Irak, Libië, Syrië, Noord-Korea en Vietnam. Landen daarentegen die gestaag op weg waren naar een kapitalistische markteconomie, zoals bijvoorbeeld Polen, konden rekenen op extra financiële bijstand.

Bij alle uitingen van bezorgdheid en medeleven over het lot van vluchtelingen en ontheemden over de gehele wereld, en in het bijzonder over die in het voormalige Joegoslavië, werd door V.S.-beambten echter nooit gewag gemaakt van het ondraaglijke lijden dat veroorzaakt wordt door deze economische maatregelen.

Natuurlijk, financiële gebondenheid was voor Joegoslavië nauwelijks een nieuw fenomeen in 1990. Joegoslavië was volkomen afhankelijk geworden van leningen door Westerse banken. De steeds strengere voorwaarden hiervoor hadden de economie ontwricht. Een jaar eerder was al de prijs betaald voor de

voortzetting van leningen en kredieten uit de Verenigde Staten, in de vorm van een rigoureuus bezuinigingsprogramma met een devaluering van de munt, bevrozing van de lonen en stopzetting van subsidies. Veel staatsbedrijven werden gesloten omdat de rentabiliteitsverwachting als onvoldoende werd ingeschat voor kapitalistische investeerders en de werkloosheid liep op tot twintig procent van de beroepsbevolking. Het gevolg van deze maatregelen waren werkonderbrekingen en stakingen, toenemende politieke en economische spanningen en bovenal een opleving van alle nationalistische tegenstellingen.

Met het vastberaden optreden van de Verenigde Staten tegen Joegoslavië in 1990, was het voor de Europese machten nauwelijks mogelijk om slechts te blijven toezien hoe een land in hun eigen achtertuin uit elkaar getrokken werd. De *Foreign Appropriations Bill* was een duidelijke kennisgeving dat Joegoslavië en de rest van de Balkan opnieuw te grabbel liggen. De Europese machten hadden het waarschijnlijk niet aangedurfd om op eigen houtje op te treden. Nu durfden zij het niet aan om afzijdig te blijven.

DE EUROPESE INTERVENTIE

De Europese ministerraad volgde de Verenigde Staten in februari 1991, door met eigen politieke eisen en economische interventies in de interne aangelegenheden van Joegoslavië in te grijpen. Deze eisen waren vergelijkbaar met die van de Verenigde Staten: Joegoslavië dient verkiezingen met meerdere partijen te organiseren, of zal anders met een economische blokkade geconfronteerd worden.

Partijen uit het rechtse spectrum, welke met de overwinning van de anti-fascistische verzetsbeweging op de nazi-bezetting gedurende 45 jaar uit de openbaarheid verdwenen waren, werden plotseling nieuw leven ingeblazen en ontvingen geheime fondsen. Deze fascistische organisaties waren in het buitenland, in de Verenigde Staten, Canada, Duitsland en Oostenrijk, in stand gehouden. Nu worden zij het voornaamste voertuig voor fondsen en wapens.

In maart 1991 werden door Kroatische fascistische demonstraties en oproeren georganiseerd waarin opgeroepen werd de socialistische federatie omver te werpen en alle Serviërs uit Kroatië te verbannen.

Op 5 mei 1991, de datum van de *deadline* zoals die door de *Foreign Operations Law 101-513* was ingesteld, werden door Kroatische separatisten gewelddadige demonstraties op touw gezet en werd de militaire basis in Gospić belegerd. In opdracht van de federale Joegoslavische regering greep het belaagde leger in. Het begin van de burgeroorlog. Op 25 juni 1991 werd door Slovenië en Kroatië de onafhankelijkheid uitgeroepen.

De extreem-rechtse Ustasha partij kwam in Kroatië aan de macht, gebruik makend van fascistische symbolen en slogans uit de tijd van de nazi-bezetting. In haar programma wordt een terugkeer bepleit naar kapitalistische eigendomsverhoudingen en andere nationaliteiten worden het staatsburgerschap, werk, pensioen, paspoort en recht op landeigendom onthouden. Deze maatregelen waren vooral gericht tegen de grote Servische minderheid. Geconfronteerd met gewelddadige onteigening en massale verdrijving begonnen de Serviërs in Kroatië zichzelf te bewapenen. Ervaringen uit de Tweede Wereldoorlog - toen bijna

een miljoen mensen, voornamelijk Serviërs, maar ook joden, Roma en tienduizenden anderen werden vermoord in Ustasha dodenkampen - gaven aanleiding tot deze mobilisatie.

Als grootste minderheid en tegenstanders van het uiteenvallen van Joegoslavië, vormden de Serviërs de aanleiding voor, en het doel van de Westerse interventie. De geschiedenis werd op zijn kop gezet toen de Serviërs door de media als fascistische werden geportretteerd. De verkiezingen van 1991 werden in Slovenië en Kroatië gewonnen door rechtse nationalistische partijen. De algemene stemming in Servië en Montenegro daarentegen bestond uit massale steun voor het behoud van de federatie en tegen verdere privatiseringen en andere kapitalistische inbreuken. Dit was in onverwachte tegenstelling met de ineenstorting van het politieke stelsel, die zich op dat moment in Oost-Europa voltrok. De tactiek om de Serviërs als doelwit te kiezen, met V.N.-resoluties, het instellen van sancties en het bevriezen van tegoeden en de handel, vormt bovendien een bedreiging voor Rusland. Dezelfde krachten die aan de basis stonden voor het uiteenvallen van de Sovjet-Unie, stonden ook aan de basis voor het uiteenvallen van Joegoslavië.

Het verenigde Duitsland stortte zich op agressieve wijze op de regio om zijn positie veilig te stellen. Duitsland was de eerste om aan de afgescheiden republieken diplomatieke erkenning te verlenen.

Aanvankelijk bestond er vanuit het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken na de afscheiding van Kroatië en Slovenië officieel ondersteuning voor het behoud van de federatie. Deze politiek werd echter doorkruist door de processen zoals die door de *Foreign Operations Law* in 1990, nog voordat de burgeroorlog in Joegoslavië uitbrak, in werking waren gezet.

DE GESCHIEDENIS HERSCHREVEN

De Westerse interventie in Joegoslavië wordt gerechtvaardigd door een nieuwe interpretatie van de geschiedenis. In elk debat over het vastleggen en opnieuw vastleggen van de kaart van Bosnië, wordt als vanzelf uitgegaan van het recht van Westerse machten om, als "neutrale" krachten, over het lot van de regio te beslissen in het belang van "de vrede". De kleine, barbaarse naties van de Balkan zouden te zeer door etnische haat bevangen zijn om nog over zichzelf te kunnen beslissen.

Er bestaat inderdaad een bloedige geschiedenis van de Balkan - maar echter een andere dan die gedurende deze oorlog wordt verteld. Er is nog veel meer aan de hand. Dat is de geschiedenis van de belangrijkste economische en militaire machten die elkaar de controle en overheersing betwisten over dit strategische kruispunt van Europa naar het Midden-Oosten.

De moderne Europese geschiedenis lijkt soms te draaien om het telkens weer splijten en opnieuw indelen van de Balkan. Het is een geschiedenis van herschikking van grenzen en vastleggen van invloedssferen, van huurlingen en conferenties in Parijs, Berlijn, Londen en Den Haag. Telkens zonder de betrokken volkeren, over wiens lot hier werd beslist, zelf te raadplegen.

Het Oostenrijks-Hongaarse rijk, Ottomaans Turkije, Tsaristisch Rusland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland en Italië, allen beschouwden de Balkan als hun rechtmatige "invloedssfeer". De Eerste Wereldoorlog begon in Sarajevo. Hoewel de strijd om de markten zich wereldwijd uitstrekt - ver voorbij de Balkan - diende deze regio steeds als kruitvat voor de grote machten.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de kleine volkeren van de Balkan onder leiding van maarschalk Tito en de Liga van Joegoslavische Communisten, verenigd tot een sterke politieke kracht. Vanuit de los opererende strijdgroepjes ontstond de meest krachtige verzetsbeweging in Europa van meer dan een miljoen personen. Drieënveertig Duitse divisies waren niet in staat deze beweging uit te schakelen. Deze ervaringen gaven vorm aan de Joegoslavische geschiedenis en stonden aan de basis van de socialistische federatie. Deze erfenis werkt door tot op de dag van vandaag. Door de Westerse media, met haar

eindeloze herhalingen van de "eeuwen-oude etnische haat", wordt niet gerept over deze bevrijdingsstrijd of over deze traditie van vereniging van de Zuid-Slavische volkeren.

Gedurende 45 jaar was de Joegoslavische Federatie - bestaande uit zes republieken en twee autonome regio's - in staat om de Westerse machten in toom te houden. Het was in staat om in het verarmde en onderontwikkelde gebied industrieën te ontwikkelen en de levensstandaard te verhogen. Dat het IMF en de banken uit de Verenigde Staten er uiteindelijk in geslaagd zijn dit alles te wurgen en te ontmantelen, doet geen afbreuk aan deze prestatie.

DE SERVIERS IN DE ROL VAN FASCISTEN

De vraag is, hoe in de loop van de ontwikkeling van het conflict in Joegoslavië de Serviërs als fascistenaanbidders te boek zijn komen te staan. Deze kwalificatie is nu een geaccepteerd feit en staat verder niet meer ter discussie. Tegelijkertijd worden hiermee de motieven van de Verenigde Staten gezien als onbetwist zuiver, als die van de goeden tegenover de kwaden.

In een interview van Jacques Merlino, mededirecteur van het Franse TV 2, met James Harff, directeur van de Washingtonse PR-firma RUDER FINN GLOBAL PUBLIC AFFAIRS, wordt duidelijk welke rol de gezamenlijke media spelen in de beïnvloeding van een politiek vraagstuk.

Harff pocht over zijn diensten aan zijn cliënten, de Kroatische Republiek, de Republiek van Bosnië-Herzegovina en de parlementaire oppositie in de Servische provincie Kosovo. Merlino beschrijft hoe Harff gebruik maakt van een lijst van honderden journalisten, politici, academici en vertegenwoordigers van humanitaire organisaties, om de publieke opinie te bespelen. Harff legt uit: "Snelheid is het allerbelangrijkste ... de allereerste bewering heeft de meeste impact. Eventuele latere ontkenningen hiervan hebben totaal geen effect."

Tijdens het interview wordt Harff gevraagd waarop hij het meest trots is. Harff's antwoord: "Dat we het voor elkaar gekregen hebben om de joodse opinie aan onze kant te krijgen. Dit betrof een gevoelige materie, van deze zijde werd de zaak met argwaan bekeken. President Tudjman was erg onzorgvuldig in zijn boek WASTELAND OF HISTORICAL REALITY. Iemand die dit boek leest zou hem gemakkelijk van anti-semitisme kunnen beschuldigen (Tudjman beweert dat de Holocaust nooit plaatsgevonden heeft - S.F.) In Bosnië was de situatie al niet gemakkelijker: In zijn boek THE ISLAMIC DECLARATION toont president Izetbegovic zich een sterk voorstander van de oprichting van een fundamentalistisch-islamitische staat."

"Trouwens, het verleden van Bosnië en Kroatië wordt gekenmerkt door een sterk en wreed anti-semitisme. Tienduizenden Joden zijn vermoord in Kroatische kampen, er is dus alle aanleiding voor intellectuelen en Joodse organisaties om ach-

terdochtig tegenover Kroaten en Bosniërs te zijn. Voor ons was het de uitdaging om deze houding om te draaien, en daar zijn we op meesterlijke wijze in geslaagd."

"Aanvang juli 1992 publiceerde de NEW YORK NEWSDAY het artikel over Servische kampen. We zijn onmiddellijk boven op deze gelegenheid gesprongen. We zijn drie grote Joodse organisaties te slim af geweest - de *B'nai B'rith Anti-Defamation League*, *The American Jewish Congress* en *The American Jewish Committee*. In augustus van dat jaar hebben we hen voorgesteld om in de NEW YORK TIMES een advertentie te plaatsen en om buiten de Verenigde Naties om demonstraties te organiseren."

"Dit bleek een geweldige zet. Op het moment dat er zich Joodse organisaties op de zaak gingen werpen en daarbij de kant kozen van de (Moslim-)Bosniërs, konden wij prompt de Serviërs in de publieke opinie gelijkstellen met de nazi's. Er was toch niemand die begreep wat er gebeurde in Joegoslavië. Waarschijnlijk worstelde het overgrote deel van de Amerikaanse bevolking met de vraag, in welk Afrikaans land Bosnië ligt."

"Met een enkele zet waren we in staat om een simpel verhaal voor te schotelen over de *good guys* en de *bad guys*, een rol waarin zij zich hierna vanzelf zouden bevestigen. We wonnen door ons op het Joodse publiek te richten. Bijna onmiddellijk vond er een omslag plaats in het taalgebruik in de pers, toen er begrippen in omloop kwamen met een hoge emotionele lading zoals etnische zuivering, concentratiekampen enz, die beelden oproepen van nazi-Duitsland en de gaskamers van Auschwitz. Niemand was in staat hier tegenin te gaan zonder beschuldigd te worden van revisionisme. We hebben de spijker op z'n kop geslagen".

Merlino: "Maar tussen 2 en 5 augustus, toen U deed wat U hier beschrijft, bestond er toch geen enkel bewijs voor Uw beweringen? Het enige waarop U zich kon baseren waren twee artikelen van NEW YORK NEWSDAY."

Harff: "Ons werk bestaat er niet uit om informatie na te trekken. Daarvoor zijn wij niet toegerust. Onze taak bestaat eruit om de omloopsnelheid van voor ons gunstige informatie op te voeren

om zo een zorgvuldig vastgesteld doel te bereiken. Wij hebben niet bevestigd dat er dodenkampen bestaan in Bosnië, wij hebben alleen voor een breed publiek bekend gemaakt dat NEWSDAY dit bevestigt. Wij zijn professionals. Wij hadden een taak te doen en dat hebben we gedaan. We worden er niet voor betaald om ethische normen in acht te nemen."

bescherming vormen voor vrouwen. Rond iedere militaire operatie van de Verenigde Staten wordt een complete seks-industrie gecreëerd en worden tienduizenden vrouwen gedwongen tot seksuele slavernij en prostitutie. Zie de ervaringen in Vietnam, Thailand, Korea en de Filipijnen. Zelf Amerikaanse vrouwen in het leger ondergaan verkrachtingen en seksueel misbruik, daarna ontkenningen en de doofpot, zoals het Tailhook-schandaal zo levendig demonstreerde.

VERDEEL EN HEERS IN BOSNIË

De V.S.-strategie van verdeling van Bosnië, het gebied met de meest complexe etnische samenstelling in de regio, werpt nog meer vragen op. Is het alleen de opzet van de Verenigde Staten om zich door het openbreken van de Joegoslavische federatie in de regio te nestelen, of streeft het verdere, verborgen, doelen na? Het staat buiten kijf dat de Verenigde Staten zich op een wijze hebben gedragen, waardoor het voortduren van de oorlog is verlengd en de rivaliteit tussen Engeland, Frankrijk en Duitsland is versterkt. Ook Turkije, Griekenland en Italië hebben een historische binding met de regio en beraden zich over de strategische plannen.

Op 18 maart 1992 werd er in Lissabon onder bemiddeling van de E.U. een overeenkomst bereikt tussen Bosnische Moslims, Kroaten en Serviërs, over een ongedeeld Bosnië. Deze overeenkomst tussen alle drie de partijen zou de rampzalige burgeroorlog voorkomen hebben die datzelfde jaar nog zou uitbreken. Het zou de verwoesting van de levens van honderdduizenden vluchtelingen voorkomen hebben.

Deze overeenkomst werd door de Verenigde Staten gesaboteerd, door het regime van Alija Izetbegovic voor te houden dat er door hem veel meer in de wacht gesleept zou kunnen worden - mogelijk de overheersing van de gehele regio - ondersteund door de Verenigde Staten. De rol van de Verenigde Staten bij het onderuit halen van deze zorgvuldig bereikte overeenkomst wordt door alle partijen onderkend. Zelfs de NEW YORK TIMES beschrijft op 17 juni '93 het aandeel van de Verenigde Staten in deze zaak. Izetbegovic, de leider van de extreem-rechtse Partij voor Democratische Actie, werd door de regering van de Verenigde Staten officieel aangemoedigd om eenzijdig, en onder zijn presidentschap, een soevereine staat uit te roepen.

Door Moslimgroepen vanuit twee verschillende delen van Bosnië werd de regering van Izetbegovic uitgedaagd. Zij betwistten Izetbegovic's aanspraak dat zijn regering de gehele Moslimgemeenschap zou vertegenwoordigen. Zij stonden een beleid voor van samenwerking en handel met de andere bevolkingsgroepen. Beide groepen veroordeelden Izetbegovic's extreem-rechtse politiek en diens hoop op militaire ondersteu-

ning hiervoor door de Verenigde Staten.

Door de verkozen regering van Bosnische Moslims in Tuzla, één van de rijkste industriële centra in het voormalige Joegoslavië, werd de beschuldiging naar voren gebracht, dat door de herziening van de grondwet van Bosnië aan de extreem-rechtse Partij voor Democratische Actie van Izetbegovic en de neofascistische Kroatische Democratische Unie van Franco Tudjman het alleenrecht gegeven wordt, onder supervisie van de Verenigde Staten. Andere politieke krachten, zelfs die van Moslims, werden uitgesloten.

In de noordwestelijke streek Bihac verklaart een groep van Bosnische Moslims, geleid door Fikret Abdic, zich onafhankelijk van de V.S.-gesteunde regering in Sarajevo. Zij wensen in vrede samen te leven met hun Kroatische en Servische burens. Als wraak onderneemt de regering Izetbegovic een militaire aanval. Deze aanval op een gekozen regering van Bosnische Moslims werd georganiseerd door de Verenigde Staten. In november '94 berichtten Britse kranten, THE GARDIAN, THE OBSERVER en THE INDEPENDENT, dat zes Amerikaanse generaals vanaf juni '94 betrokken waren bij de voorbereiding van dit offensief. Met dit offensief werd de overeengekomen wapenstilstand en een door de V.N. uitgeroepen 'veilige zone' geschonden.

Het door de Verenigde Staten gesteunde offensief van de regering Izetbegovic was het eerst succesvol in Bihac. De Bosnische Serviërs, geallieerd met Serviërs in Kroatië en de Moslimtroepen van Fikret Abdic, reorganiseerden zich en begonnen aan een sterke tegenaanval. V.S.-bommenwerpers, onder NAVO- commando, schoten Izetbegovic te hulp.

Noch het aandeel van de Verenigde Staten in de voorbereiding van het offensief, noch het feit dat het de door de Verenigde Staten gesteunde troepen waren die de wapenstilstand schon- den, werd in de Amerikaanse media belicht.

Luchtmachtgeneraal Charles G Boyd, tussen 1992 en 1995 plaatsvervangend hoofdcommandant van het Europese Com- mando van de Verenigde Staten, schreef in de editie van september/oktober '95 van FOREIGN AFFAIRS dat de regering Abdic in Bihac "één van de zeldzame voorbeelden van multi-

etnische samenwerking in de Balkan" was. Hij vervolgt: "Abdic, een machtige plaatselijke zakenman, was lid van het collectieve Bosnische presidentschap. Hij won van Izetbegovic tijdens de nationale verkiezingen en werd uit de regering gezet, op het moment dat Sarajevo (het hoofdkwartier van Izetbegovic) het, na internationale bemiddeling overeen gekomen, vredesakkoord verwierp."

De steun van de Verenigde Staten voor Izetbegovic's aanval op andere Bosnische Moslims, toont aan hoe het Pentagon op cynische wijze gebruik maakt van extreem-rechtse krachten om de oorlog te continueren en uit te breiden. Zij die het Pentagon oproepen om de Moslims te beschermen, zouden zich de rol van de Verenigde Staten in het Midden-Oosten in herinnering moeten brengen. De regering van de Verenigde Staten geselt de Moslimbevolking en voert oorlog tegen de bevolking van Palesti- na, Libië, Libanon, Irak, Iran en Somalië. In het door oorlog verscheurde Bosnië is de Moslimbevolking het grootste slacht- offer van de alliantie tussen de bekrompen, extreem-rechtse groepering van Izetbegovic en het Pentagon.

DE ROL VAN DE CIA IN BOSNIË

Nog een andere kijk op de doelstellingen en betrokkenheid van de Verenigde Staten wordt verschaft door het bestuderen van de Europese pers. Enkele koppen uit Britse kranten:

THE GUARDIAN, 17-11-'94: "C.I.A. agenten trainen het Bosnische leger."

THE OBSERVER, 20-11-'94: "Amerika's geheime agenda in Bosnië."

THE EUROPEAN, 25-11-'94: "Hoe de C.I.A. Bosnië helpt om terug te slaan."

THE INDEPENDENT, 12-11-'94: "Geallieerden oneens inzake Bosnië"

THE GUARDIAN, 12-11-'94: "Europa versterkt zich voor ruzie met Amerikanen."

Deze koppen ontmaskeren zowel de rol van de C.I.A. in Bosnië, als het zich verdiepende conflict binnen de NAVO. In Frankrijk, Duitsland en Italië wordt door de media op vergelijkbare wijze de inmenging van de C.I.A. in de oorlog in Bosnië blootgelegd. Tactische operaties, de uitwisseling van satelietgegevens en de controle van luchtverkeer worden in reportages uit de doeken gedaan. Verslag wordt gedaan van de training van zowel eenheden van het Kroatische als het Bosnische leger in de Verenigde Staten. Door de Verenigde Staten is assistentie verleend bij de aanleg van landingsbanen en bij de verzending van zware wapens door Kroatië naar Bosnië.

Bovendien werd verslag gedaan van de ontmoeting van zes Amerikaanse generaals met de aanvoerders van het Bosnische leger ter voorbereiding van het offensief dat een einde zou maken aan de negen maanden oude wapenstilstand en waarbij de door de V.N. ingestelde 'veilige zone' in Bihac geschonden werd. Dit alles werpt onmiddellijk de vraag op: hoe lang is de C.I.A. al aanwezig? Wat is daarbij de bedoeling? Het budget van de C.I.A. is vandaag de dag drie maal zo groot als het budget van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten.

Deze discussie in de Europese pers - compleet met ontken-

ningen en 'verduidelijkingen' door het Pentagon - heeft in de Amerikaanse media slechts weinig aandacht gekregen. Dit ontwijken van een zaak die in Engeland en Frankrijk breed uitgemeten wordt, werpt nog meer vragen op waarom de meerderheid van de Amerikaanse media de hulp en aanwakkering van deze operaties verzwijgen en waarom Europese media dat bekend maken.

Maanden van versluierde aanklachten en van toenemend scherpe aantijgingen door vertegenwoordigers van de V.N. aan het adres van de Verenigde Staten, dat deze laatste iedere overeenkomst, elk vredesplan en zelfs elke wapenstilstand zouden saboteren, zijn aan de genoemde berichtgevingen voorafgegaan.

Het is duidelijk dat de burgeroorlog in Joegoslavië de groeiende eenheid tussen de Europese machten heeft gebroken. Men vliegt elkaar naar de keel over de vraag hoe verder te gaan. De strijd over de inzet van V.N.-blauwhelmen versus de inzet van NAVO-bommenwerpers weerspiegelde deze verdeeldheid.

VN LEKKEN INFORMATIE OVER DE ROL VAN DE VS

Bij uitzondering haalt dit debat de achterpagina's van de Amerikaanse kranten. Op 30 april 1994 citeert de WASHINGTON POST twee hoge V.N.-vertegenwoordigers - een generaal en een burger - die de Verenigde Staten de schuld geven van "het voortduren van de oorlog in Bosnië doordat bij de Moslimregering de verkeerde indruk werd gewekt dat er vanuit Washinton militaire ondersteuning onderweg was".

De geïnterviewde beambten blijken twee van de hoogste V.N.-vertegenwoordigers in Bosnië. Toch durven zij hun namen niet prijs te geven uit vrees om uit Bosnië verbannen te worden. Desalniettemin beweren beiden dat de morele en financiële ondersteuning aan het regime van Izetbegovic inderdaad de oorlog deed voortduren.

Beiden beschuldigen de Verenigde Staten ervan Izetbegovic aan te moedigen, met de belofte van hulp met massale NAVO-interventie. Generaal John Shalikashvili, de voorzitter van de Gezamenlijke Staven van de V.S., reisde naar Sarajevo voor een ontmoeting met de Bosnische militaire leiders. Die ontmoeting was een krachtige aanmoediging om door te gaan met de gevechten.

Een nieuwe aanmoediging hiervoor kwam van de Amerikaanse ambassadeur voor de V.N., Madeleine Albright, die in een emotionele toespraak bij de opening van de nieuwe ambassade van de Verenigde Staten in Sarajevo sprak: "Jullie toekomst en de toekomst van Amerika zijn onafscheidelijk."

Op 24 juni 1994 beschrijft de NEW YORK TIMES de stroom van nieuwe voorraden, inclusief zware wapens, naar Bosnië vanaf het moment dat door de Verenigde Staten de Bosnisch-Kroatische alliantie tot stand werd gebracht.

Elk "vredesvoorstel" en elke plattegrond waarop de Moslim- en Servische gebieden vastgelegd worden, verdeelt het gebied in even zovele afhankelijke enclaves die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van de onafgebroken stroom van nieuwe voorraden en daarmee van jarenlange aanwezigheid van militairen. Industriële centra en de belangrijkste wegen in deze bergachtige regio worden op een zodanige manier verdeeld dat de regering

in Sarajevo er de controle op kan uitoefenen. De Bosnische Serviërs krijgen de armste landelijke en bergachtige gebieden toegewezen zonder verbindingswegen daartussen. De Bosnische Serviërs kunnen onder deze plannen niet overleven, hun situatie is onhoudbaar. Zij worden gedwongen zich te verzetten.

HET GEBRUIK VAN OORLOGSPROPAGANDA

Het beleg van Gorazde in de lente van 1994 is één van de duidelijkste voorbeelden van het spervuur van propaganda waarmee de Verenigde Staten zich de legitimatie verschaffen om de oorlog uit te breiden en een blanco cheque te verkrijgen om militair in te grijpen. Nachtelijke uitzendingen over Gorazde worden gewijd aan Servische bombardementen op een ziekenhuis en over duizenden gesneuvelden. Uiteindelijk, na dagen van bloedige verhalen en druk vanuit de Verenigde Staten, bombarderen Amerikaanse vliegtuigen onder NAVO-vlag de Servische stellingen. De door de Verenigde Staten geëiste massale luchtaanvallen worden echter nog geblokkeerd door een verhit debat in de V.N.-Veiligheidsraad.

Nadat het beleg is opgeheven, vertelt de commandant van de V.N.-troepen, generaal Michael Rose, aan John P. Murtha, het hoofd van het Amerikaanse *House Appropriations Committee*, dat de verhalen over de schade en het aantal gesneuvelden zwaar overdreven zijn. Het Bosnische verlies bij Gorazde "lag dichterbij 200 dan bij 2000". Door de media was het aantal slachtoffers zwaar overdreven om de oorlogssfeer verder op te hitsen en ingrijpen door de NAVO te rechtvaardigen.

Een V.N.-beambte was van oordeel dat het ziekenhuis in Gorazde, welke zoals eerder beschreven door de Serviërs compleet met de grond gelijk gemaakt zou zijn, vooral een bezem nodig had om de rommel op te ruimen. Het ziekenhuis was nog steeds in bedrijf. Het ziekenhuis was beschadigd, omdat de regeringstroepen van Izetbegovic hun hoofdkwartier naast het ziekenhuis hadden opgesteld.

Na de beëindiging van het beleg, op 24 april 1994, maakt de NEW YORK TIMES gewag van een gigantische munitiefabriek in Gorazde, onder beheer van de Bosnische Moslims. Bij deze Padjeda munitiefabriek bevindt zich een "bijenkorf van ondergrondse tunnels en opslagbunkers". Er waren "in de fabriek voldoende explosieven aanwezig om de stad plat te gooien". Gedurende het beleg echter werd het publiek gebombardeerd met talloze verhalen over de ellendige toestand van de ongewapende troepen van de Bosnische Moslims tegenover een goed bewapend leger van Bosnische Serviërs.

De sympathie van de wereld voor de regering van Izetbegovic werd voornamelijk opgewekt door horrorverhalen over gewelddadige Servische aanvallen op ongewapende burgers in Sarajevo. Een van de meest gruwelijke gebeurtenissen betrof een aanval op een marktplein op 5 februari 1994 waarbij 68 mensen gedood werden. Naar mate de tweespalt tussen de Amerikaanse troepen en de Franse en Britse troepen onder V.N.-vlag steeds meer oploopt, worden er meer vraagtekens geplaatst bij deze wereldwijd beschreven "Servische gruwelijkheden". Een studie van de krater door de V.N. toonde aan dat eenheden van het regime van Izetbegovic verantwoordelijk waren voor de explosie op het marktplein. (REUTER, 18 februari 1994). Later werd er door de V.N. nog een studie openbaar gemaakt van de krater van een andere granaat, waardoor een kind werd verwond, als bewijs dat het Bosnische leger van Izetbegovic haar eigen burgers onder vuur nam om voor zichzelf de sympathie op te wekken. (NEW YORK TIMES, 10 november 1994).

De Amerikaanse oorlogspropaganda bereikte een nieuw dieptepunt met bloedige beschrijvingen van bloedbaden, grootschalige verkrachtingen, het uitsnijden van ingewanden en zelfs massaslachtingen onder kinderen door Serviërs, toen deze Srebrenica innamen. Een V.N. onderzoeksteam berichtte op 24 juli 1995 echter dat zij voor deze gruwelijkheden geen enkele getuige kon vinden.

Hubert Wieland, persoonlijk vertegenwoordiger van V.N. Hoge Commissie voor de Mensenrechten, reisde met een onderzoeksteam naar Srebrenica en naar Tuzla, de stad waarheen de meeste vluchtelingen gebracht waren. Hoewel zijn team sprak met honderden Moslims in het belangrijkste vluchtelingenkamp en bij andere verzamelingspunten, kon er geen enkele ooggetuige worden gevonden.

AMERIKAANSE STEUN VOOR DE KROATISCHE INVASIE IN DE KRAJINA

In tegenstelling tot de storm van verontwaardiging in de media op het moment dat de Serviërs de stad Srebrenica innamen, werd er twee weken later, 3 augustus 1995, slechts weinig aandacht besteed aan de Kroatische 'blitzkrieg' in de Krajina. Met Amerikaanse ondersteuning betrof het hier het grootste en hoogste offensief sinds de vier jaar van deze oorlog.

Binnen twee weken tijd waren 200.000 mensen voor het Kroatische leger op de vlucht geslagen. Toch was er weinig aandacht voor deze vaak oude mensen die uit hun huizen verdreven werden of voor de chaos van de duizenden die de bombardementen van hun dorp ontvluchtten. Er was geen blijk van medeleven en er was geen sprake van sancties tegen Kroatische Minister van Buitenlandse Zaken Warren Christopher ten aanzien van het verpletterende militaire offensief als "in ons land".

De steun van het Pentagon ging verder dan een goedkeurend commentaar. De LONDON INDEPENDENT van 6 augustus 1995: "De terbeschikking en training van het Kroatische leger in de voorbereidingen voor het huidige offensief zijn onderdeel van een klassieke CIA operatie: waarschijnlijk de meest ambitieuze sinds de oorlog met Vietnam."

De LONDON TIMES van 5 augustus: "de herbewapening van Kroatië is het belangrijkste onvertelde verhaal van de oorlog in Joegoslavië. Met kracht wordt door Amerikaanse ambtenaren elke inmenging bij deze onderneming ontkend, maar in de regio wemelt het van voormalige generaals, die, in plaats van Fronten, de Balkan kozen voor hun welverdiende pensioen."

'VEILIGE GEBIEDEN' ALS LANCEERTERRAIN VOOR DE AMERIKAANSE OORLOG

Dagelijks werd er door de Amerikaanse media bericht over Servische schendingen van de door de V.N. ingestelde "veilige gebieden", zes steden in handen van de Bosnische regering en omringd door gebied in Servische handen. De gebruikte naam versterkt de misvatting dat het zou gaan om neutrale, gedemilitariseerde schuilplaatsen, ver weg van de burgeroorlog. Door de Amerikaanse militaire ondersteuning van de oorlog is deze term de uitdrukking van een cynische leugen.

De aanleiding voor elk NAVO bombardement was een veronderstelde Servische aanval op een "veilig gebied". In werkelijkheid gaat het hier om uitvalsbases van het Bosnische regeringsleger tegen de Bosnisch-Servische troepen.

Boutros Boutros-Ghali, secretaris-generaal van de V.N., bevestigt dit in een document van 30 mei 1995 aan de V.N.-Veiligheidsraad (V.N.-document S/1995/444): "In de afgelopen maanden zijn de militaire activiteiten van de (door de V.S. gesteunde Bosnische) regeringstroepen in en rondom de veilige gebieden aanzienlijk toegenomen, en velen hiervan, inclusief Sarajevo, Tuzla en Bihac, zijn geïncorporeerd in de militaire campagne van de (Bosnische) regering."

"De hoofdkwartieren en de logistieke installaties van het (Bosnische) Vijfde Legerkorps zijn gevestigd in de stad Bihac; die van het Tweede Legerkorps in de stad Tuzla."

"De regering houdt ook een substantieel aantal troepen achter in Srebrenica (in dit geval een schending van de ontwapenings-overeenkomst), Gorazde en Zepa, terwijl in Sarajevo het Algemene Commando van het regeringsleger en andere militaire installaties zijn ondergebracht. In Gorazde bevindt zich bovendien een munitiefabriek."

"De reacties van de Bosnisch-Servische troepen op de (V.S.-gesteunde Bosnische) offensieven vanuit de veilige gebieden waren in het algemeen gericht tegen militaire doelen in deze gebieden."

HET EXCUUS VOOR DE NAVO-BOMMEN

Bij nog een andere explosie op een marktplein in Sarajevo werden op 28 augustus '95 37 mensen gedood. Dit werd het excuus voor de Verenigde Staten voor de grootste militaire onderneming sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Er werden meer dan 4000 luchtoperaties uitgevoerd door de Verenigde Staten/NAVO.

David Binder, correspondent van de NEW YORK TIMES in Washington, beschrijft in de editie van 2 oktober 1995 van THE NATION dat de explosie plaatsvond op de dag nadat Richard Holbrooke een actiever optreden van de NAVO had beloofd. Alleen een aanleiding hiervoor was nog vereist. Binder citeert vier afzonderlijke militaire bronnen die het V.N.-rapport betwisten waarin onmiddellijk de schuld voor de explosie bij de Bosnische Serviërs werd gelegd.

In een tv-uitzending in Sarajevo werd door kolonel van de de Russische artillerie Andrei Demurenko het V.N.-rapport aangeklaagd als een verkeerde voorstelling van zaken. Volgens hem was de waarschijnlijkheid dat een straat met een breedte van 10 meter vanaf een Servische artilleriestelling drie kilometer verderop geraakt zou kunnen worden "één op een miljoen."

Een Canadese specialist met geruime ervaring in Bosnië vertelde David Binder dat de ontsteking van de mortiergranaat die op het marktplein teruggevonden zou zijn "helemaal niet van een mortiergranaat afkomstig was."

Twee niet geïdentificeerde beambten van de Amerikaanse regering verklaarden tegen Binder dat op basis van de lijn die de granaat gevolgd moet hebben, de ondiepte van de krater en het ontbreken van een duidelijk waar te nemen hoge fluittoon, de granaat oftewel vanaf een zeer geringe afstand afgeschoten moet zijn oftewel vanaf een dak in de menigte gegooid moet zijn.

Hoewel Binder een vaste correspondent is voor de NEW YORK TIMES, moest hij voor de publicatie van dit verhaal naar THE NATION.

De woede in de Amerikaanse media over de explosie op het marktplein in Sarajevo, staat in scherp contrast met de grote

bijval voor de lancering van 13 Tomahawk kruisraketten door de V.S. op Banja Luka. Banja Luka is een stad achter de Servische linies. Het is de op één na grootste stad in Bosnië - en in het gehele voormalige Joegoslavië de stad met de meeste vluchtelingen. Bij de aanval door de V.S./NAVO werden vele inwoners gedood en werd een ziekenhuis bestookt.

'BEEINDIGING VAN HET WAPENEMBARGO' BETEKENT UITBREIDING VAN DE OORLOG

De eis tot "beëindiging van het wapenembargo" wordt als leuze naar voren gebracht om de Bosnische regering de mogelijkheid te verlenen zichzelf te verdedigen. Zoals ook met de term "veilig gebied" is de werkelijkheid geheel anders.

"Beëindiging van het wapenembargo" betekent de legitimatie van de training van het Bosnische leger door de Verenigde Staten met geavanceerd militair materieel, en het veiligstellen van luchthavens en wegen voor de aanvoer van zwaar materieel. Verder betekent het dat de Verenigde Staten inspectievluchten en dekking op de grond verlenen om een afhankelijke en geïsoleerde minderheidsregering in het ontoegankelijke en bergachtige gebied in staat te stellen enkele kleine enclaves te controleren. De inmenging van het Pentagon zou hierdoor veruitstijgen boven de meer dan 40.000 vluchten die de afgelopen drie jaar door de NAVO werden uitgevoerd en de trainingen en bevoorrading zoals die door de C.I.A. werden verzorgd.

In de toppen van de macht van de Verenigde Staten bestond er een strijd tussen hen die vertrouwen op bombardementen door de V.S./NAVO ter vernietiging van de Bosnisch-Servische troepen, en hen die van mening zijn dat de regio alleen onder controle kan worden gebracht door het wapenembargo op te heffen en grondtroepen te sturen. Van beide zijden werd aangestuurd op een intensivering en uitbreiding van de oorlog. Beide zijden erkennen het recht van Amerika om in deze situatie een oplossing op te dringen.

OORLOG GENAAMD VREDE

Het cynisme en het dubbelzinnige taalgebruik waarin oorlog vrede heet, komt het sterkst tot uitdrukking in de onlangs gevormde "Raad voor Vrede in de Balkan".

De Raad is een samenwerking van twee delen van de krijgsmacht, die samen de discussie beheersen. Leden van het uitvoerend comité van deze Raad zijn o.a. Zbigniew Brezinski, adviseur voor nationale veiligheid onder Carter; Frank Carlucci, adviseur voor nationale veiligheid en minister van defensie onder Reagan; Hodding Carter, woordvoerder buitenlandse zaken onder Carter; Max Campelman, hoofd van Reagans team voor nucleaire bewapening; Jeanne Kirkpatrick, ambassadrice bij de Verenigde Naties onder Reagan.

De "Raad voor Vrede in de Balkan" riep op 12 juli '95 op tot "een einde aan het wapenembargo tegen Bosnië, de terugtrekking van de V.N. blauwhelmen uit Bosnië, en effectieve bombardementen door de NAVO." Volgens deze 'vredes'groep dient de "air campaign" (d.w.z. bombardementen) "doelgericht en aanhoudend" te zijn, geen "speldeprikken". In hun verklaring concluderen zij: "Niet ingrijpen zal desastreus zijn voor de bevolking van Bosnië, voor de Verenigde Staten en voor onze vitale belangen in Europa."

ONDESLINGE RIVALITEIT

Door de inmenging van de C.I.A. en het Pentagon bij de burgeroorlog in Bosnië zijn de Verenigde Staten erin geslaagd zich militair in een belangrijke strategische regio te nestelen. Tegelijkertijd wordt hierdoor de groeiende eenheid van haar Europese rivalen gefrustreerd. Door deze laatsten wordt de toenemende last van de burgeroorlog gedragen, in de vorm van honderdduizenden noodlijdende vluchtelingen, de stationering van duizenden grondtroepen in het gebied en door de vinnigheid van de concurrerende belangen.

Wat zich schijnt voor te doen als een bureaucratisch dispuut tussen NAVO- en V.N.-beambten, betreft in werkelijkheid een strijd van de heersende klasse in de Verenigde Staten met hun Europese rivalen, welke laatsten vrezen in een langdurige oorlog betrokken te raken. Elk van hen behoudt zichzelf het recht voor om deze strategische regio in overeenstemming met de eigen belangen op te delen.

De nauwe samenwerking tussen Duitsland en de Verenigde Staten, ten koste van Franse en Britse belangen, is goed gedocumenteerd. Maar ook hierin kan verandering komen. De training en bewapening van Kroatische troepen door de Verenigde Staten kan als een teken worden opgevat dat de Verenigde Staten zich ook in Kroatië willen laten gelden.

Het debat over de evacuatie van de V.N.-"peacekeepers" door NAVO-troepen, onder het commando van de Verenigde Staten, weerspiegelt de steeds krachtigere poging van de Verenigde Staten om als enige het lot van de Balkan te bepalen. Tevens wordt het streven van zowel Frankrijk als Duitsland om in het post-Koude-Oorlog-tijdperk in Europa het voortouw te nemen, weerspiegeld door hun duidelijke aanwezigheid in Bosnië.

Het Pentagon is er echter in geslaagd de legering van Franse en Britse troepen in belangrijke mate te frustreren, door de Bosnische regering (welke geheel door de Verenigde Staten gecontroleerd wordt) er toe aan te zetten om iedere overeenkomst te dwarsbomen.

De beslissing van Washington, in november '94, om eenzijdig de steun aan het wapenembargo van de V.N.-Veiligheidsraad

op te zeggen, vormde de meest duidelijke verklaring dat een eigen agenda gevolgd wordt met betrekking tot Bosnië, ten koste van de Europeanen. Bovendien ging deze beslissing ten koste van de honderdduizenden ontheemde, en door deze grootmachten in de tang genomen, inwoners van Bosnië.

SANCTIES: ECONOMISCHE OVERHEERSING VAN DE REGIO

Op 30 mei 1992 werd door de V.N.-Veiligheidsraad gestemd voor de instelling van een economische blokkade van het restant van de Joegoslavische Federatie (Servië en Montenegro).

Deze stemming van de Veiligheidsraad werd er doorgejaagd om een V.N.-rapport vóór te zijn welke twee dagen later zou worden gepubliceerd en waarin wordt vermeld dat door de Federale Republiek van Joegoslavië, volledig in overeenstemming met de eisen van de V.N., de troepen van het federale leger uit Bosnië worden teruggetrokken.

Deze sancties werden alleen opgelegd aan de Serviërs, ondanks de uitspraak van het Internationale Gerechtshof in Den Haag dat de Federale Republiek van Joegoslavië (Servië en Montenegro) niet de agressor is in het conflict in Bosnië.

De V.N. sancties werden niet opgelegd aan de volgelingen van Washington: de regeringen van Kroatië en Bosnië. Zelfs na de massale Kroatische aanval op de Krajina in augustus '95, waarbij 200.000 Serviërs werden "weggezuiverd", werd in de Veiligheidsraad de mogelijkheid tot sancties tegen Kroatië nog niet aan de orde gesteld.

De sancties werden aangekondigd om een einde te maken aan de levering van wapens vanuit Servië naar de Serviërs in Bosnië. Tegelijkertijd werd door de Westerse mogendheden hiervan gebruik gemaakt om controle te verkrijgen over alle verbindingswegen in dit strategische deel van Europa. Wegen, waterwegen, havens en vliegvelden werden afgegrensd.

Alle scheepvaart over de Donau - de voornaamste verbindingsweg in de Balkan en in Oost-Europa - wordt door het Pentagon gecontroleerd. De Donau is voor Europa nog belangrijker dan de Mississippi is voor de handel in de Verenigde Staten. Alle landen in het Donau-bekken, niet alleen Servië, maar ook Roemenië, Bulgarije, Hongarije en Slowakije, worden door deze blokkade getroffen.

De Westerse machten zijn de enigen die profiteren van de economische ontwrichting in een aantal voormalige socialisti-

sche landen als gevolg van de geforceerde privatiseringen van de belangrijkste industrieën en hulpbronnen. Complete industriële complexen, niet langer in staat om te concurreren op de wereldmarkt of om zich zelfs maar van grondstoffen te voorzien of hun eindprodukten te vervoeren, liggen letterlijk te grabbel voor de multinationale ondernemingen.

Hoewel er wordt gezegd dat er een uitzondering wordt gemaakt voor 'humanitaire goederen', tasten de sancties het vermogen aan om te voorzien in noodzakelijke goederen. Markten, buitenlandse handel, communicatie en transporten stagneren. Fondsen, bankrekeningen en kredieten worden bevroren. Desondanks is Joegoslavië genoodzaakt een oplossing te vinden voor de bijna 2 miljoen vluchtelingen uit Kroatië en Bosnië. Meer dan 40% van hen is jonger dan 18 jaar. De voorraden op het gebied van medicijnen, voedsel, brandstof om te koken en te verwarmen en om de industrie en de volksgezondheid gaande te houden, zijn geslonken tot op een onhoudbaar niveau.

Alle economische en militaire grootmachten, vooral de Verenigde Staten, hebben onderkend dat de gang van zaken in Joegoslavië een voorbode kan betekenen voor interventie in de voormalige Sovjet-republieken. Tijdens de top van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in december '94, werd als eerste militaire onderneming een "peacekeeping-missie" gemachtigd in het geschil tussen Armenië en Azerbeïdjan over de enclave Nagorno-Karabach, als bewerd om een situatie zoals in Bosnië te voorkomen. De geschiedenis beschouwend is dit niet bemoedigend.

Eigendom en de controle over de onlangs geprivatiseerde industrieën en natuurlijke hulpbronnen staan op het spel. In een door oorlog verscheurde regio, zijn deze zaken voor een prikje te koop. Wie zal de controle uitoefenen over de markten, de rijke voorraden, de wederopbouw en nieuwe investeringen? In deze situatie zal militaire controle van doorslaggevende betekenis zijn. Diplomatie is daarbij slechts een dekmantel voor militaire acties.

DAYTON: CONSOLIDATIE VAN DE NAVO

Met het Dayton Vredesplan wordt blootgelegd hoe ver Washington bereid is te gaan vrede te saboteren om op die manier de militaire controle te behouden. Het document, getekend op 21 november 1995 op de luchtmachtbasis Wright-Patterson vlakbij Dayton, Ohio, verschilt in bijna niets van de twee eerdere overeenkomsten die door de Verenigde Staten werden tegengewerkt. Het verschil bestaat eruit dat dit "vredesakkoord" wordt uitgevoerd door de NAVO, een door de Verenigde Staten geleide militaire macht.

Het eerste akkoord dat door de Verenigde Staten openlijk gesaboteerd werd, was in Lissabon, Portugal, ondertekend door dezelfde groeperingen. Dat was in maart 1992, drieënehalf jaar eerder, nog voordat de burgeroorlog in Bosnië uitbrak. Dit akkoord werd door de Europese Unie ondersteund. Ook verschilt het akkoord van Dayton weinig van het Vance-Owen plan, ondertekend in maart 1993. Dit plan was tot stand gekomen door bemiddeling door de voormalige Amerikaanse en Britse ministers van buitenlandse zaken Cyrus Vance en Lord Owen, welke laatste de Verenigde Naties en de Europese Unie vertegenwoordigde. Lord Owen heeft zich er in het openbaar over uitgelaten dat dit plan door de Verenigde Staten werd ondermijnd.

Volgens NEWSWEEK MAGAZINE van 4 december 1995, in een beschrijving van het akkoord van Dayton, is "het document van 142 pagina's minder een vredesovereenkomst dan een verklaring van overgave." Het NAVO-bezettingsleger "verkrijgt bijna koloniale volmachten" in Bosnië. NEWSWEEK gaat verder dat het een akkoord betreft dat "hen figuurlijk door V.S.-onderhandelaars door de strot werd geduwd" en onderhandelingsessies die "vervuld waren van niet al te subtiele herinneringen aan de macht van de Verenigde Staten, zoals het verzorgen van een diner in een vliegtuighangaar, naast een Stealth-bommenwerper en een kruisraket."

In de media bestaat er veel aandacht voor de verkiezingen in het Moslim-Kroatische en Servische gedeelte van Bosnië. Ondertussen is er een parallelle staat gecreëerd waarin alle belangrijke uitvoerende, financiële en militaire beslissingen door

Westerse machten genomen worden.

In het akkoord van Dayton wordt de koloniale status van Bosnië expliciet vastgelegd. Aan het hoofd is er een Hoge Vertegenwoordiger benoemd, belast met de volledige uitvoerende machten in alle civiele aangelegenheden. Het Internationale Monetair Fonds (IMF) is in deze kunstmatige staat gemachtigd de Bosnische Centrale Bank te benoemen en te besturen. De Europese Bank voor Wederopbouw gaat leiding geven over de herstructurering van de openbare sector, wat de uitverkoop van staatseigendommen en gemeenschappelijke bezittingen betekent.

Vertegenwoordigers van Frankrijk, Engeland en Duitsland verschenen op de luchtmachtbasis in Dayton om hun ondersteuning uit te spreken voor de overeenkomst zoals die door de Verenigde Staten was opgesteld. Elk van deze landen ziet Bosnië als een rijke prijs, waarvoor het soms de moeite waard is de vredesprocessen te saboteren, dan weer ervoor te zorgen toch tenminste partner in de deal te zijn. In de NEW YORK TIMES van 26 november 1995 wordt een Franse Senator geciteerd waarin hij verwijst naar de 50 Franse blauwhelmen die sneuvelden in Bosnië, net na de ondertekening van het akkoord van Dayton. Hij meende dat de Verenigde Staten "de Bosnische schat inpikt van de grond die doordrenkt is met het bloed van de Fransen." De Senator mocht dan jammeren, maar voor het lot van de honderdduizenden vluchtelingen had hij geen belangstelling.

Het beslissende punt is wie er de controle uitoefent over de grondtroepen, niet alleen in Bosnië maar in de gehele Balkan. De belangrijkste militaire V.S.-basis bevindt zich in Tuzla. Dit is een kruispunt dat door het bergachtige gebied de weg met de regio verbindt.

Misschien toevallig, maar bij Tuzla zijn o.a. aanzienlijke olievoorraden vastgesteld. Volgens de San Francisco Chronicle van 28 augustus 1995, werden er gedurende de jaren 80 door de Wereldbank leningen verschaft voor de exploitatie van olie. De resultaten waren dermate veelbelovend dat Amoco en andere internationale oliemaatschappijen hun eigen onderzoeken startten.

Na de ondertekening van het Dayton akkoord, verklaarde president Clinton 20.000 man V.S.-troepen te zenden, als onderdeel van de 60.000 koppige NAVO-macht. In de opiniepeilingen van die dag sprak 66% van de ondervraagden zich uit tegen het sturen van grondtroepen. DEFENCE NEWS vermeldde dat het werkelijke aantal soldaten in deze gehele operatie eerder rond de 250.000 ligt. De NAVO-troepen van vandaag in Hongarije, Albanië, Kroatië en Macedonië vormen onderdeel van de bezettingsmacht in Oost-Europa.

Eenmaal in Bosnië gestationeerd, werd er door de NAVO weinig tijd verknoeid om hun rol verder uit te kunnen breiden. REUTER, van 30 juli 1996 beschrijft de eerste NAVO oefening die ooit plaatsvond in de Zwarte Zee. Aan de oefening namen 30 NAVO schepen deel, aanvalshelikopters en mariniers. Dit was onderdeel van een militaire oefening in het kader van het Partnerschap voor de Vrede, met deelname van acht NAVO lidstaten en schepen uit Bulgarije, Roemenië en de Oekraïne.

INTERNATIONAAL OORLOGSTRIBUNAAL

Met Resolutie 827 van de Veiligheidsraad wordt op 25 mei 1993 het Tribunaal voor Oorlogsmisdaden in het voormalig Joegoslavië opgericht. De officiële naam van het Tribunaal luidt: "Het Internationale Tribunaal voor de vervolging van personen die verantwoordelijk zijn voor ernstige schendingen van het internationale recht, begaan op het territorium van het voormalige Joegoslavië sinds 1991." Dit ad-hoc orgaan is gevestigd in Den Haag, in een poging om het de schijn van legitimiteit te verschaffen. Sinds vijftig jaar is Den Haag de zetel van het Internationale Gerechtshof, een belangrijk orgaan van de V.N. en opgericht volgens het Handvest. Het Tribunaal voor Oorlogsmisdaden van de Veiligheidsraad staat echter geheel los van het Internationale Gerechtshof - een feit dat in de media nogal eens over het hoofd wordt gezien.

Het Internationaal Gerechtshof is zeker geen instantie waarvan de Verenigde Staten graag zien dat de macht wordt uitgebreid. In plaats daarvan willen de Verenigde Staten een juridische structuur creëren die het totaal kan controleren. Nadat het Pentagon b.v. in de tachtiger jaren door het Hof schuldig werd bevonden voor het leggen van mijnen in de haven van Managua in Nicaragua, werd door de regering van de Verenigde Staten de competentie van het Hof aangevochten.

Met de oprichting van het Tribunaal is een gevaarlijk precedent geschapen. Hiermee kunnen de Verenigde Staten en de andere belangrijke economische en militaire machten rechtszaken beginnen, beslissen wie zich kandidaat kan stellen voor openbare functies, bepalen welke gekozen functionarissen van andere landen uit hun functie verwijderd moeten worden en wie ze eventueel willen arresteren.

Verder schept het Tribunaal een gevaarlijk politiek precedent omdat het werd opgericht als een sub-comité van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, waarin de Verenigde Staten beschikken over een veto-recht. Het werd gecreëerd door het oprekken van de bepaling welke de V.N. aan de Veiligheidsraad de mogelijkheid geeft tot het instellen van "ondergeschikte organen indien dit voor haar functioneren noodzakelijk blijkt." Het Handvest van de V.N. biedt voor dit tribunaal nergens een

mogelijkheid. Zelfs voor de Veiligheidsraad biedt het Handvest niet de mogelijkheid van een dergelijk veelomvattend machtsorgaan.

In de praktijk betekent het dat de regering van de Verenigde Staten over een veto-recht beschikt welke tribunalen er nu en in de toekomst opgezet kunnen worden, in welke landen, onder welke aanklacht en met welke rechters. Deze macht bedreigt de soevereine rechten van alle naties. De grootmachten zelf, en hun functionarissen, zijn nu en voor in de toekomst evenwel immuun voor aanklachten en vervolgingen door dit Tribunaal.

Het is dus van belang te vermelden dat het Tribunaal voor Oorlogsmisdaden niet opgericht is onder de controle van de Algemene Vergadering van de V.N. De Algemene Vergadering is een orgaan dat in het verleden enkele malen tegen de voorstellen van de Verenigde Staten stemde. De gang van zaken in het Tribunaal legt al bloot dat het hier gaat om een illegaal Hof van de eerste orde. De individuen die aangeklaagd worden krijgen niet de kans zich tegen hun aanklagers teweer te stellen en hen wordt zelfs de identiteit van die aanklagers onthouden. Dat zou zijn om de aanklagers te beschermen. Maar welke bescherming hebben de beschuldigen? Het Tribunaal schendt het recht op nationale soevereiniteit door het recht op te eisen dat elk land hen mensen uitlevert, zelfs staatshoofden, indien zij beschuldigd worden van oorlogsmisdaden.

Door het Tribunaal is niet gedefinieerd wat er precies verstaan wordt onder "oorlogsmisdaden". Volgens de NEW YORK TIMES van 20 mei 1996 "moet het gerechtshof nog steeds precies bepalen wat de aanklacht inhoudt en welke bewijslast geaccepteerd wordt." Dit heeft het Tribunaal er echter niet van weerhouden arrestatiebevelen uit te vaardigen.

Een van de meest besproken processen, die in de media maandenlang in de schijnwerpers werd gezet, betrof de aanklacht tegen Goran Lajic. Na maanden van reportages, bleek de aanklacht op 18 juni 1996 stilletjes vervallen, nadat was bewezen dat Lajic nooit in het kamp was geweest waar de veronderstelde oorlogsmisdaden waren begaan. Lajic zat de gehele tijd in Duitsland.

Sommige mensen brengen het argument naar voren dat de gruwelijkheid van de misdaden in Joegoslavië de andere recente oorlogen in de schaduw zet. Daarom zouden speciale maatregelen vereist zijn.

Is de oorlog in Joegoslavië de ergste misdaad van dit decennium? Gedurende dezelfde tijdspanne hebben de Verenigde Staten, door middel van de V.N.-Veiligheidsraad, aan Irak sancties opgelegd die dermate ernstig zijn dat volgens de rapporten van sommige eigen organisaties van de V.N., zoals de F.A.O., meer dan een half miljoen kinderen onder de vijf jaar gestorven zijn aan ondervoeding en aan te voorkomen ziekten.

De Amerikaanse ambassadrice Madeline Albright werd in het nationale televisieprogramma "60 MINUTES" van CBS door Leslie Stall geïnterviewd over de voortzetting van de sancties tegen Irak door de regering van de Verenigde Staten. "We hoorden dat een half miljoen kinderen gestorven zijn. Dat betekent dat er meer kinderen gestorven zijn dan in Hiroshima. Is het deze prijs waard?", vroeg Stall.

Albright's antwoord: "Ik denk dat dit een harde keuze is, maar de prijs.... wij denken dat het deze prijs waard is."

Hier zien we een vertegenwoordiger van de regering van de Verenigde Staten die openlijk toegeeft dat het beleid van haar regering, het beleid waar zij nauw bij betrokken is, de dood veroorzaakt heeft van meer dan een half miljoen kinderen.

Welk Tribunaal klaagt de regering van de Verenigde Staten aan?

HET PENTAGON-PLAN

De Verenigde Staten zijn vastbesloten een dominante positie in te nemen in de Balkan. Deze bewering wordt het duidelijkste onderschreven door een opvallend document van het Pentagon, zoals dat werd besproken in de NEW YORK TIMES van 8 maart 1992. Uitgelekt door beambten van het Pentagon, wordt in het document de noodzaak beschreven van werelddominantie van de Verenigde Staten in zowel politiek als militair opzicht. Aan het adres van andere landen die maar de schijn laten blijken hun positie te versterken, worden bedreigingen geuit. Deze openbaar uitgesproken bedreigingen lijken vooral gericht te zijn tegen de Europese machten en tegen Japan. Waarom anders zou het document naar buiten gebracht worden, zonder tegenspraak van het Pentagon?

In het document lezen we het volgende: "Ons eerste streven is te voorkomen dat er een nieuwe vijand opstaat. ... In de eerste plaats dienen de Verenigde Staten hun leiderschap aan te wenden voor de vestiging en de verdediging van een nieuwe orde waarin potentiële concurrenten ervan overtuigd zijn dat het voor de verdediging van hun legitieme belangen onnodig is om zich duidelijker te profileren of een agressieve houding aan te nemen."

"Wij moeten instaan voor de belangen van de ontwikkelde industriële naties, om hen te ontmoedigen de gevestigde politieke en economische orde omver te werpen. Tenslotte dienen wij de mechanismen tot afschrikking te handhaven, om potentiële concurrenten te weerhouden om zelfs maar een belangrijker regionale of mondiale rol na te streven."

In het vervolg richt het document zich specifiek tot Europa: "Het is van fundamenteel belang om de NAVO als voornaamste instrument voor de Westerse verdediging en veiligheid te behouden. ... We moeten voorkomen dat er een specifiek Europees veiligheidsarrangement ontstaat welke de NAVO zou ondermijnen."

Geen enkele topfunctionaris van de V.S. heeft het document aangevochten of er afstand van genomen. Toen aan president George Bush rechtstreekse vragen over het rapport gesteld

werden, was zijn antwoord dat hij, al had hij het rapport niet gelezen, van mening was dat "wij de leiders zijn, en dat moeten blijven."

OPERATIE BALKAN STORM

Hoe weinig de betrokkenheid van de Verenigde Staten met de Balkan te doen heeft met het "helpen van arm Bosnië", blijkt wel uit het opinie-artikel van het gepensioneerd Hoofd van de Luchtmachtstaf, generaal Michael J. Dugan in de NEW YORK TIMES van 29 november 1992 onder de kop "Operatie Balkan Storm: een ontwerp".

Dugan werd het meest bekend door een ongebruikelijk oprecht interview voor de aanvang van de Golfoorlog, toen hij erg gedetailleerd de plannen voor de vernietiging van Irak ontvouwde. Hij werd van zijn commando ontheven vanwege deze openheid over de oorlogsplannen van het Pentagon, op een moment dat de V.S. de Verenigde Naties nog voorspiegelden dat zij diplomatieke oplossingen wilden nastreven, door het instellen van sancties tegen Irak. Vier maanden later echter voltrok zich de oorlog precies op de wijze zoals Dugan die had beschreven.

"Met een overwinning in de Balkan zouden de Verenigde Staten zich in de wereld van na de Koude Oorlog van de leiderspositie kunnen verzekeren op een wijze zoals ze dat met Operatie Desert Storm nooit gekund zou hebben", kraaide Dugan. Omdat de stemmen in de V.N.-Veiligheidsraad over de inzet van de NAVO staaften, ontvouwde Dugan het scenario van een post-hoc coalitie met Engeland, Frankrijk en Italië. Om de humanitaire operaties van de V.N. te traineren stelt hij voor de V.S.-welgezinde Bosnische troepen, zoals die van Izetbegovic, te bewapenen en om "onconventionele" operaties in Bosnië te ondernemen. Daarna, vervolgt hij, dienen massale luchtoperaties uitgevoerd te worden tegen Serviërs in Bosnië en tegen Servië. Daartoe scheidt de luchtmachtgeneraal graag op over de Amerikaanse technologie-des-doods. Dugan stelt voor om gebruik te maken van Amerikaanse transportvliegtuigen, F-15's, F-16's, F-18's, F-111's, Jstars en Tomahawk kruisraketten, om de Servische elektriciteitsnetten, opslagfaciliteiten en communicatienetwerken te vernietigen. "Maar de kosten voor de Verenigde Staten, in de vorm van bloed en kostbaarheden, zouden gering zijn vergeleken met die van een Bosnisch trauma."

Of het nu gaat om de Amerikaanse wetgeving zoals die in

november 1990 doorgevoerd werd, of om de erkenning van een onafhankelijk Bosnië met een door de Verenigde Staten gesteunde extreem-rechtse regering - in plaats van een regering zoals die in maart '92 door alle partijen geaccepteerd werd, of om de onder Amerikaanse bemiddeling ingestelde Moslim-Kroatische Federatie van maart '94: in iedere fase van het oplopende conflict in de Balkan heeft de Amerikaanse bemoeienis steeds de vlammen van de oorlog verder doen oplaaien.

Of het nu gaat om het Vance-Owen plan van aanvang 1994 om Bosnië in minuscule enclaves op te delen, of om het Vance-Stoltenberg plan van eind 1994 voor een drie-deling van Bosnië: elk voorstel was een bevestiging van het Amerikaanse streven om de regio te domineren en om de belangrijkste rivalen vóór te zijn.

Er vond naar aanleiding van de massale luchtaanvallen waarmee in september '95 werd begonnen een levendig debat plaats in de heersende militaire, zakelijke en regeringskringen. Maar daarbij ging het er niet om hoe vrede tot stand gebracht kan worden. Het ging erom de Amerikaanse dominantie in deze strategische regio zeker te stellen.

DE ENIGE OPLOSSING: DE VS UIT BOSNIE

Maar al te snel dringt zich hier de analogie op met de C.I.A.-adviseurs in Vietnam, gevolgd door een troepenmacht van 25.000 man ter ondersteuning van de Amerikaanse marionet Ngo Dinh Diem.

De oorlog die zich hier ontvouwt zal niet uitgevochten worden achter een computerscherm als in een Hollywoodfantasie, zoals iedere soldaat uit een andere Amerikaanse oorlog zal beseffen. Het trauma van miljoenen Zuidoost-Aziatische vluchtelingen bestaat tot op de dag van vandaag. Het zal meer kosten dan het "bloed en kostbaarheden", zoals dat door generaal Dugan zo nuchter wordt ingeschat. Nadere uiteenzettingen over de oorlogsplannen van het Pentagon en diens inmenging in de Balkan zijn hard nodig om de discussie te openen en een krachtige oppositie op te bouwen tegen deze nieuwste plannen tot wereldoverheersing van het Pentagon.

Verontruste mensen van iedere politieke overtuiging vragen, wanneer men geconfronteerd wordt met de afgrijselijke beelden van deze oorlog: "Hebben de Verenigde Staten dan geen verantwoordelijkheid om iets te doen tegen dit bloedvergieten?". Of men stelt de vraag: "Op welke wijze kunnen de Verenigde Staten vrede brengen?"

De economie van de Verenigde Staten is volledig afhankelijk van en verstrengeld met het militarisme. De militaire bestedingen door de Verenigde Staten zijn groter dan die van alle andere landen tezamen. Het zakenleven in de Verenigde Staten is compleet afhankelijk van de oorlogswinsten en het militarisme. Per jaar wordt er meer dan 250 miljard dollar besteed aan militaire uitgaven. Het betreft hier de enige post in het federale budget die niet met drastische bezuinigingen wordt geconfronteerd.

De implicaties van een steeds grotere inmenging worden niet bediscussieerd met de werkende en arme mensen in de Verenigde Staten. Toch zal de uitkomst zijn uitwerking niet missen voor alle Amerikaanse inwoners, in de vorm van verdere kortingen op de zo broodnodige sociale voorzieningen.

Vanuit eerdere ervaringen hebben de vele nationaliteiten in

Joegoslavië laten zien, dat men in staat is de verschillen te overbruggen. Gedurende 45 jaar leefde men in vrede en harmonie samen in een socialistische federatie. Hoewel er gedurende de Tweede Wereldoorlog meer dan 1 miljoen mensen sneuvelden en miljoenen ontheemd raakten, werd de strijd tegen de Duitse indringer de verenigende kracht voor de vele verdeelde nationaliteiten.

De Verenigde Staten mengen zich niet in de oorlog om de vele volkeren te helpen -noch Moslims of Kroaten, noch Serviërs of Albanezen. Het enige doel van het Pentagon is het creëren van zwakke, afhankelijke marionettenregimes om zo de gehele regio economisch en politiek te domineren. Alleen de multinationale ondernemingen zullen hiervan profiteren.

De enige mogelijke eis voor hen die oprecht betrokken zijn bij vrede is: "de V.S. eruit, de NAVO eruit"

Wat inmenging door het Pentagon kan voortbrengen is alleen een verdere uitbreiding van de oorlog, meer dood en vernietiging, meer gebroken levens en honderdduizenden extra vluchtelingen.

Deze eis dient gesteld te worden door de vredesbeweging in de West-Europese landen - o.m. Duitsland, Frankrijk, Engeland en Italië. Zij vormen met de Verenigde Staten de 'globaliserende' machten, wat betekent dat de hoogste winsten van de ondernemingen in deze landen worden gerealiseerd uit de investeringen en de economische controle in andere, minder ontwikkelde landen.

Het is geen gemakkelijke taak om een vredesbeweging op te bouwen. Zij moet de strijd aangaan met alle leugens in de media. Maar het is eerder gedaan. Met de uitbreiding van de oorlog en de bezuinigingen op onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting, zal het idee steeds meer wortel schieten.

Voor de Verenigde Staten was de enige manier om de oorlog in Vietnam te stoppen, door er te verdwijnen. De jaren en jaren van onderhandelingen waren enkel een excuus om met de oorlog door te gaan, de bombardementen voort te zetten en de inmenging te verdiepen. Tegen het einde van de oorlog bestond geheel Zuid-Oost Azië uit een puinhoop, een pokdalig land-

schap van bomkraters en vergiftigd door Agent Orange.

De Verenigde Staten en de andere economische en militaire grootmachten uit de Balkan te krijgen, is de enige manier om te voorkomen dat deze oorlog escaleert en zich uitbreidt tot een strijd die de gehele regio omvat.

Sean Gervasi

**WAAROM IS DE NAVO IN
JOEGOSLAVIE**

INLEIDING

De Noord Atlantische Verdrags Organisatie zond dit jaar een grote troepenmacht naar het voormalige Joegoslavië, ogen-schijnlijk om de regeling in de Bosnische oorlog, aan het eind van 1995 vastgelegd in Dayton Ohio, af te dwingen. Deze troepenmacht zou bestaan uit 60.000 militairen, uitgerust met tanks en artillerie. Een ontzagwekkende marine en luchtmacht verzorgt de rugdekking. In feite, als men rekening houdt met alle troepen die ter ondersteuning aanwezig zijn, inclusief de in omliggende landen gestationeerde troepen, is het duidelijk dat er ten minste 200.000 militairen bij deze actie betrokken zijn. Deze cijfers worden door bronnen vanuit het Amerikaanse ministerie van defensie bevestigd. (1).

Hoe dan ook, het sturen van een grote Westerse troepenmacht naar Midden- en Oost-Europa blijft een opzienbarende onderne-ming, zelfs in de beweeglijke situatie zoals die met het veronder-stelde einde van de Koude Oorlog is ontstaan. Deze troepen-macht in de Balkan vertegenwoordigt niet alleen de eerste belangrijke militaire NAVO-operatie, tegelijkertijd is het ook de eerste operatie *out of area*, dat wil zeggen, buiten de voor militaire NAVO-acties vastgelegde verdragsgebieden.

De NAVO-troepenmacht in de Balkan is het resultaat van de enorme druk die ontplooid werd om de NAVO in oostwaartse richting uit te breiden. De onderneming in het voormalige Joegoslavië is de eerste concrete stap hiertoe, en andere stappen zijn gepland voor de nabije toekomst. Sommige Wes-terse mogendheden willen de Visegradlanden als volwaardig lid in de NAVO onderbrengen. Vanuit andere Westerse landen bestond enige tijd weerstand hiertegen. Deze tegenstanders zijn echter zo zeer onder druk gezet dat ook zij nu de beweerde noodzaak om de NAVO uit te breiden accepteren.

De vraag is: Waarom willen Westerse machten de uitbreiding van de NAVO doordrukken? Waarom wordt de NAVO vernieuwd en uitgebreid terwijl de "Sovjet dreiging" is verdwenen? Duidelijk is dat er meer aan de hand is dan ons tot nu toe werd verteld. De ondersteuning van een preciaire vrede in Bosnië is slechts een afgeleide beweegreden om NAVO-troepen de Bal-kan in te sturen.

Er zijn dieper liggende redenen voor de spoedzending van NAVO-troepen naar de Balkan en in het bijzonder voor de uitbreiding van de NAVO met Polen, de Tsjechische Republiek en Hongarije in de nabije toekomst. Deze hebben te maken met de duidelijker wordende strategie om de natuurlijke voorraden van de regio van de Kaspische Zee veilig te stellen en om de landen in Oostelijk Europa te "stabiliseren". Uiteindelijk om Rusland en de landen van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten te "stabiliseren". Dit is, om het mild uit te drukken, een bijzonder ambitieus en bovendien tegenstrijdig politiek beleid. En het is belangrijk de opgegeven redenen aan enkele fundamentele vragen te onderwerpen.

Want het "stabiliseren" van landen die voorheen deel uitmaakten van het socialistische blok in Europa betekent niet alleen dat de politieke stabiliteit aldaar verzekerd moet worden, dat wil zeggen dat de politieke regimes die het socialisme hebben vervangen op hun plaats moeten blijven. Het betekent ook dat de economische en sociale omstandigheden onveranderd blijven. En omdat de zogenaamde omschakeling naar democratie in de betreffende landen in feite heeft geleid tot een begin van dé-industrialisatie en ineenstorting van de levensstandaard van de bevolking, dient de vraag opgeworpen te worden of dit werkelijk wenselijk is.

Deze vraag dringt zich des te meer op de voorgrond daar "stabilisering", zoals dat in de Westerse betekenis wordt gehanteerd, neerkomt op een overplanting van de economische en sociale omstandigheden zoals die tegenwoordig in het Westen de overhand hebben, naar het voormalige socialistische blok. De economieën van de geïndustrialiseerde Westerse landen bevinden zich in feite in een toestand van ineenstorting, hoewel de regeringen van deze landen dit feit nooit zullen erkennen. Niettemin leidt een objectieve beoordeling van de economische situatie in het Westen tot deze conclusie. En deze conclusie wordt ondersteund door de officiële statistieken en analyses van het gangbare economische denken.

Bovendien is het duidelijk dat de pogingen tot "stabilisering" van het voormalige socialistische blok aanzienlijke spanningen met Rusland en met andere landen met zich meebrengen. Commen-

taren die wijzen op het toenemende risico van een nucleair conflict, als gevolg van de Westerse pogingen om de NAVO oostwaarts uit te breiden, vormen geen uitzonderingen.(2)

Het is voldoende deze vragen kort aan te stippen om te onderkennen dat de uitbreiding van de NAVO, welke *de facto* heeft plaatsgevonden in het voormalige Joegoslavië en welke voor andere landen in het vooruitzicht gesteld wordt, in belangrijke mate ingegeven wordt door verwarde en zelfs irrationele overwegingen. Men komt in de verleiding dit aan de angsten en koppigheden van bepaalde heersende groeperingen toe te schrijven. Om het ronduit te zeggen, waarom zou de wereld een voordeel moeten zien in een gedwongen uitbreiding van de economische en sociale chaos zoals die in het Westen de overhand heeft, en waarom zou het daar enige voordelen in moeten zien, als dit proces op zichzelf een toenemend risico op een kernoorlog met zich meebrengt?

DE NAVO IN JOEGOSLAVIË

De Noord Atlantische Verdrags Organisatie werd opgericht in 1949 met als argument om West-Europa te beschermen tegen mogelijke militaire agressie door de Sovjet-Unie en haar bondgenoten.

Met het verdwijnen van de communistische regimes in het voormalige socialistische blok in 1990 en 1991 was eveneens de mogelijkheid van een dergelijke agressie verdwenen, zo die er ooit geweest was. De veranderingen in de voormalige communistische landen maken de NAVO overbodig. Haar bestaansgrond is verdwenen. Toch werd door bepaalde groeperingen binnen de NAVO onmiddellijk druk uitgeoefend om de NAVO te "reorganiseren" en zelfs om haar uit te breiden naar Centraal- en Oost-Europa. Zorgvuldig werden nieuwe argumenten naar voren gebracht om de gebruikelijke gang van zaken voort te kunnen zetten.

De belangrijkste hiervan vormde het idee, dat met de veranderingen zoals die met het einde van de Koude Oorlog waren ontstaan, de Westerse landen met "veiligheidsrisico's" van buiten het traditionele aandachtsgebied van de NAVO geconfronteerd worden, waardoor voortzetting van de organisatie wenselijk zou zijn. Volgens woordvoerders van deze visie diende de NAVO nieuwe missies te vinden.

De achterliggende gedachte was dat de NAVO behouden diende te worden om het leiderschap van de Verenigde Staten in Europa en in de wereld zeker te stellen. Dit was zeker één van de redenen voor de grootschalige Westerse interventie in Koeweit en Irak in 1990 en 1991 - waarin het aandeel van de NAVO-partners van de VS relatief gering was. De coalitie tegen Irak was onhandig en met grote moeite tot stand gebracht. Maar het werd door de regering van de Verenigde Staten als noodzakelijk beschouwd voor de geloofwaardigheid van de VS zowel binnen de Westerse alliantie als ook in mondiale aangelegenheden.

De slogan zoals die door de eerste voorstanders van uitbreiding van de NAVO werd gehanteerd, "NATO: out of area or out of business", maakt de kern van de zaak, maar niet het argument,

zo helder als maar kan.(3)

Ook in het geval van Joegoslavië ging het om een testcase, en wel duidelijk een veel belangrijker. De Joegoslavische crisis explodeerde aan de rand van Europa, en de West-Europese naties werden geacht daar iets aan te doen. Duitsland en de Verenigde Staten echter, ogenschijnlijk voorstanders van beëindigen van de burgeroorlog in Joegoslavië, stelden feitelijk alles in het werk om deze juist te verlengen, vooral de oorlog in Bosnië. (4) Hun optreden betekende een voortzetting en een gestadige verdieping van de Joegoslavische crisis.

Het is van belang te onderkennen dat bijna vanaf het eerste begin van deze crisis door de NAVO manieren werden gezocht om zich in het conflict te mengen. Deze betrokkenheid werd duidelijk in 1993 toen de NAVO begon met de ondersteuning van de UNPROFOR-operaties in Joegoslavië, vooral waar het ging om de blokkade tegen de Federale Republiek van Joegoslavië en het afdwingen van een vliegverbod boven Bosnië.

Deze inmenging, echter, was eerder op kleinere schaal begonnen, en het dient in herinnering geroepen te worden dat de NAVO *als organisatie* in een zeer vroeg stadium in de oorlog in Bosnië-Herzegovina betrokken was. In 1992 zond de NAVO een groep van honderd personen naar Kiseliak, op korte afstand van Sarajevo, om een militair hoofdkwartier in te richten. Naar zeggen werden zij uitgezonden ter assistentie van de troepen van de Verenigde Naties in Bosnië.

Het was echter duidelijk dat er hier andere overwegingen meespeelden. Een NAVO-diplomaat beschreef deze operatie destijds in INTELLIGENCE DIGEST in de volgende bewoordingen:

"Dit is een zorgvuldige eerste stap, en we geven er beslist niet te veel ruchtbaarheid aan. Maar het zou de start kunnen zijn van iets groters... Men zou kunnen zeggen dat de NAVO nu een voet tussen de deur heeft. Of we er in slagen de deur te openen is niet zeker, maar de start is gemaakt."(4)

Het is duidelijk dat de NAVO-commandanten reeds anticipeerden op de mogelijkheid dat de weerstand tegen de druk van

de VS en Duitsland overwonnen zou kunnen worden en de NAVO in het conflict in Joegoslavië een belangrijke rol zou kunnen gaan spelen.

De NAVO bereidde zich al vanaf de aanvang van de oorlog in Bosnië-Herzegovina voor op een belangrijke operatie *out of area*. De recente zending van tienduizenden troepen naar Bosnië, Oostenrijk, Hongarije, Kroatië en Servië vormt dus de culminatie van een proces van bijna vier jaar. Het ging hier niet om vredesvoorstellen of vredescongressen. Het ging om het bedenken van operaties die, met de steun van enkele sleutel-landen, zouden kunnen leiden tot een actieve betrokkenheid van de NAVO in conflicten *out of area*, en daarmee tot de renovatie van de NAVO.

DE OOSTWAARTSE UITBREIDING VAN DE NAVO

Door de NAVO is nooit officieel onderzoek gedaan naar de uitbreiding van de alliantie, tot op het moment dat in de herfst van 1995 de studie werd gepresenteerd van de Werkgroep voor Uitbreiding van de NAVO. Ongetwijfeld bestaan er interne studies, maar voor buitenstaanders is van de inhoud daarvan niets bekend.

Ondanks het ontbreken van uitgesproken analyses, werd het radarwerk tot uitbreiding van de NAVO reeds vanaf de herfst van 1991 in gang gezet. Tegen het einde van dat jaar werd door de NAVO de Noord Atlantische Samenwerkings Raad in het leven geroepen. De NAVO-leden nodigden negen Midden- en Oost-Europese landen uit om zitting te nemen in deze Samenwerkingsraad (NACC), om een begin te maken met de samenwerking tussen de NAVO-landen en de voormalige leden van het Warschau-pact.

Dit was de eerste poging om iets te kunnen bieden aan de Oosteuropese landen die zelf te kennen hadden gegeven, deel te willen uitmaken van de NAVO. De NACC voldeed echter niet aan de verwachtingen van deze landen, en aanvang 1994 werd daarom door de VS het Partnerschap voor de Vrede (PfP) in het leven geroepen. Dit PfP bood aan de landen die wensten deel uit te maken van de NAVO, de mogelijkheid tot samenwerking tijdens verscheidene NAVO-activiteiten, zoals militaire oefeningen en *peacekeeping*. Meer dan twintig landen, inclusief Rusland, maken momenteel deel uit van het Partnerschap voor de Vrede.

Van deze landen willen er verscheidene toetreden tot de NAVO. Rusland daarentegen wil dat duidelijk niet. Zij verzet zich tegen oostwaartse uitbreiding van de NAVO. Volgens het onafhankelijke onderzoeksbureau *Centre for Defense Information* in Washington, wordt door Rusland aan het Partnerschap voor de Vrede deelgenomen om "te voorkomen geheel van de Europese veiligheidsstructuur buitengesloten te worden."⁽⁵⁾

De beweging naar uitbreiding van de NAVO heeft met de tijd een steeds grotere stuwkracht gekregen. De instelling van de Noord Atlantische Samenwerkings Raad was min of meer de uitdruk-

king van eensgezindheid en openheid naar hen die het lidmaatschap van de NAVO nastreven. De instelling van het Partnerschap voor de Vrede bracht de zaken een stap verder. Voormalige Warschau-pact landen worden daadwerkelijk bij de NAVO betrokken. Tegelijkertijd werd een twee-sporen-beleid ten aanzien van Rusland gevolgd, waarin Rusland een min of meer symbolische relatie met de NAVO geboden wordt, simpelweg om diens bedenkingen met betrekking tot de voorgenomen uitbreiding tot bedaren te brengen.

Echter, ondanks deze continue ontwikkeling zijn de beweegredenen zoals die publiekelijk naar voren werden gebracht steeds gebaseerd geweest op bepaald vage uitgangspunten. En dat leidt tot de vraag naar het waarom van de NAVO-uitbreiding zoals die de afgelopen vier jaar is nagestreefd. Deze vraag dient gesteld te worden ten aanzien van twee gebieden: de Balkan en de landen van Centraal Europa. Want er is een belangrijke strijd gaande in de Balkan, in het bijzonder een strijd over de heerschappij in de zuidelijke Balkan. En de NAVO is nu in deze strijd betrokken. Tegelijkertijd is er een terugval naar de politiek van de Koude Oorlog van de kant van sommige Westerse landen. Deze terugval leidt de NAVO Centraal Europa binnen.

DE STRIJD VOOR HEERSCHAPPIJ OVER DE BALKAN

Sinds 1990 zijn we getuigen geweest van een lange en gruwelijke crisis in Joegoslavië. Deze kostte aan tienduizenden mensen het leven, bijna twee miljoen mensen werden uit hun huizen verdreven en het veroorzaakte verwarring op de Balkan. In het Westen wordt over het algemeen verondersteld dat deze crisis, inclusief de burgeroorlogen in Kroatië en Bosnië-Herzegovina, het resultaat was van een intern conflict in Joegoslavië, en in het bijzonder een conflict tussen Kroaten, Serviërs en Bosnische Moslims. De werkelijkheid is echter totaal anders.

Het belangrijkste probleem in Joegoslavië, vanaf het eerste begin, bestond uit buitenlandse inmenging in de interne aangelegenheden van het land. Twee Westerse machten, de Verenigde Staten en Duitsland, speelden het klaar het land met opzet te destabiliseren en te ontmantelen. Dit proces was volop gaande in de tachtiger jaren, en versnelde zich bij de aanvang van dit decennium. Door deze machten werden de separatistische bewegingen waardoor Joegoslavië uiteen viel, zorgvuldig gepland, voorbereid en begeleid. Daarbij stelden zij alles in het werk wat in hun vermogen lag om de burgeroorlogen in eerst Kroatië en later in Bosnië-Herzegovina voort te zetten en uit te breiden. Achter de schermen waren zij bij elke fase van de crisis betrokken.

Buitenlandse inmenging was erop gericht om precies die conflicten te bewerkstelligen welke de Westerse machten verordeneerden. Want deze conflicten zouden gemakkelijk als excuus kunnen dienen voor openlijke interventie op het moment dat de burgeroorlog zich zou voordoen.

Deze zienswijze is, natuurlijk, een vervloeking voor velen in de Westerse landen. De enige reden hiervoor is de systematische misleiding van het grote publiek in het Westen door oorlogspropaganda. Vanaf de start werden de versies geaccepteerd zoals die door de regeringen en de massamedia werden verspreid. Niettemin is het waar dat Duitsland en de VS de hoofdverantwoordelijken waren voor de ontmanteling van Joegoslavië en de chaos die dit met zich meebracht.

Dit is een bedenkelijk gegeven in het nieuwe tijdperk van reëel-politieke en geo-politieke strijd welke is gevolgd op het tijdperk van de Koude Oorlog. Recentelijk is door inlichtingenbronnen op opmerkelijk openhartige wijze op deze werkelijkheid gezinspeeld. Zo werd er bijvoorbeeld in de zomer van 1995 door INTELLIGENCE DIGEST, een in Engeland gepubliceerde nieuwsbrief, bericht dat:

"Het oorspronkelijke Duits-Amerikaanse ontwerp voor het voormalige Joegoslavië een onafhankelijke Moslim-Kroatische federatie (omvat), verbonden met een onafhankelijk Kroatië en naast een sterk verzwakt Servië." (6)

Velen in de Westerse landen weten dat deze omschrijving absoluut correct is. En natuurlijk betekent dit ook dat alle omschrijvingen van "Servische agressie" als de hoofdoorzaak van het probleem, of van Kroatië als de "nieuwe democratie", enzovoorts, niet alleen onjuist zijn, maar in werkelijkheid naar voren worden gebracht om te bedriegen.

Maar waarom? Waarom zouden de media er naar streven het Westerse publiek te bedriegen? Niet alleen omdat de schaamteloze en grootschalige inmenging in Joegoslavië uit de openbaarheid gehouden diende te worden. Ook omdat het publiek vragen zou kunnen gaan stellen naar de redenen achter het streven van Duitsland en de VS om opzettelijk verwoesting te zaaien op de Balkan. En deze redenen dienden nog zorgvuldiger verborgen te blijven dan de verwoestende acties zelf.

Het gegeven wat aan dit alles ten grondslag lag, was dat er door de Verenigde Staten een uitermate ambitieus plan was ontwikkeld met betrekking tot geheel Europa. Nu wordt openlijk beweerd dat de VS zichzelf als een "Europese macht" zien. In de tachtiger jaren kon deze bewering nog niet zo gemakkelijk gedaan worden. Dat zou teveel onenigheid tussen de Westerse partners teweeg gebracht hebben. Maar het streven van de VS om hun dominantie over Europa te vestigen was niettemin een feit. En de VS waren allang bezig met de planning van hetgeen waar nu openlijk over gesproken wordt.

Recentelijk nog werd door Richard Holbrooke, de assistent Staatssecretaris voor Europese Zaken, de officiële Amerikaanse

stellingname duidelijk gemaakt. In een artikel in het invloedrijke FOREIGN AFFAIRS beschreef hij de VS niet alleen als een "Europese macht", maar tevens zette hij de ambitieuze plannen uiteen van de VS-regering voor geheel Europa. Refererend naar het systeem van collectieve zekerheid, waaronder de NAVO, zoals dat door de VS en hun geallieerden is geschapen na de Tweede Wereldoorlog, schrijft Holbrooke:

"Deze keer dienen de VS de leiding te nemen in de creatie van een veiligheidsarchitectuur dat geheel Europa omvat en stabiliseert - het Westen, de voormalige Sovjetsatellieten in Centraal Europa en, het meest gevoelig, Rusland en de voormalige republieken van de Sovjet Unie."(7)

Kort gezegd, het is nu officieel beleid om te streven naar één geïntegreerd Europa onder een Westers politiek en economisch systeem, en wel door middel van "Amerikaans leiderschap". Dit is een vriendelijke, en misleidende, manier om te spreken over inlijving van de voormalige socialistische landen in een reusachtig nieuw rijk.(8)

Het zal geen verbazing wekken dat het vervolg van het artikel van Holbrooke handelt over de noodzaak de NAVO uit te breiden, in het bijzonder naar Centraal Europa, om de "stabiliteit" in geheel Europa te verzekeren. Voor Holbrooke is "de uitbreiding van de NAVO het wezenlijke gevolg van het ophalen van het Ijzeren Gordijn."(9)

Dus: achter de herhaalde interventies in de Joegoslavische crisis liggen strategische plannen voor de langere termijn voor geheel Europa.

Als onderdeel van dit zich geleidelijk ontvouwende plan, werd door Duitsland en de VS in de eerste plaats gestreefd naar een nieuwe orde op de Balkan, een orde gebaseerd op een vrije-markt economie en parlementaire democratie. Aan het socialisme op de Balkan diende een definitief einde te komen. (10). Ogenschijnlijk werd "de democratie omarmd" door onafhankelijkheidsverklaringen aan te moedigen, zoals in Kroatië. In werkelijkheid echter, ging het hier om een tactische zet om de Balkan uit elkaar te trekken in kleine en kwetsbare landen. Onder de vermomming van de "omarming van de

democratie" werd de weg geopend tot de herkolonisatie van de Balkan.

Tegen 1990 waren de meeste landen in Oostelijk Europa bezweken voor de Westerse druk om wat op misleidende wijze "hervormingen" genoemd worden, door te voeren. Door sommigen waren de Westerse voorwaarden voor hulp en handel geaccepteerd. Anderen, met name Bulgarije en Roemenië, hadden deze voorwaarden slechts ten dele geaccepteerd.

Tijdens de verkiezingen in 1990 in Servië en Montenegro behield de socialistische of sociaal-democratische partij de macht. De Federale regering bleef daarmee in handen van politici die, hoewel zij van tijd tot tijd toegaven aan de druk tot "hervormingen", zich keerden tegen de herkolonisatie van de Balkan. En velen van hen waren tegenstanders van de opdeling van Joegoslavië. Omdat klein-Joegoslavië, geformeerd in het voorjaar van 1992, over een industriële basis en een sterk leger beschikte, moest dat land vernietigd worden.

Gezien vanuit Duits gezichtspunt betekende dit niets minder dan een voortzetting van de politiek zoals die door de Kaiser en de nazi's werd nagestreefd.

Op het moment dat Joegoslavië ontmanteld was en in chaos geworpen, werd het mogelijk een aanvang te maken met de reorganisatie van dit centrale deel van de Balkan. Slovenië, Kroatië en Bosnië-Herzegovina zouden in de Duitse invloedssfeer ondergebracht worden. Duitsland verwerft zich hiermee toegang tot de Adriatische Zee, en, mogelijkerwijs indien de Serviërs overrompeld zouden kunnen worden, tot het nieuwe Rijn-Donau kanaal, welke voor schepen tot aan 3000 ton een verbinding biedt tussen de Noordzee en de Zwarte Zee. Het zuidelijke bereik van Joegoslavië zou bij de Amerikaanse invloedssfeer ondergebracht worden. Macedonië, welke de enige noord-zuid en oost-west doorgang biedt door de berggebieden van de Balkan, zou de kern van een Amerikaanse regio moeten vormen. Maar ook Albanië zou er onderdeel van moeten uitmaken, en Sanjak en Kosovo, mochten deze gebieden aan Servië onttrokken kunnen worden. Sommige strategen in de Verenigde Staten spreken zelfs van een Groot Albanië, onder bescherming van Turkije en de VS, welke zou zijn samengesteld

uit een ketting van kleine Moslimstaten, mogelijk met inbegrip van Bosnië-Herzegovina, en met toegang tot de Adriatische Zee.

Het wekt daarom geen verbazing dat de Verenigde Staten en Duitsland, hoewel zij in harmonie samenwerkten bij het tot stand brengen van de ontmanteling van Joegoslavië, nu twisten om de controle over verscheidene delen van het land, voornamelijk over Kroatië en Bosnië-Herzegovina. In feite worden er heel wat oneerlijke trucs uitgehaald om invloed en commerciële voordelen door heel de Balkan.⁽¹¹⁾ Duitsland en de VS, de partners die Joegoslavië uiteen scheurden, zijn in deze strijd elkaars belangrijkste tegenstanders. Maar ook grote ondernemingen en banken uit andere landen nemen hieraan deel. De situatie is vergelijkbaar met die in Tsjechoslowakije zoals die door het verdrag van München in 1938 geschapen werd. Ook toen werd een overeenkomst bereikt om de buit te verdelen en om botsingen te voorkomen die regelrecht tot oorlog zouden leiden.

HET NIEUWE 'GROTE SPEL' RONDOM DE KASPISCHE ZEE

Joegoslavië is vooral ook van belang door haar toegangswegen naar andere regio's. Joegoslavië is gelegen nabij de regio welke voor de VS van vitaal belang is: de regio van de Zwarte Zee en de Kaspische Zee.

Dit zou wel eens de werkelijke betekenis kunnen zijn voor de aanwezigheid van de NAVO troepenmacht in Joegoslavië.

De VS trachten nu een nieuw blok, van Europese landen en landen in het Midden Oosten, een hechte vorm te geven. Zij presenteren zichzelf als de leider van een informele groep van Moslimstaten, welke zich uitstrekt van de Perzische Golf tot aan de Balkan. Deze groep omvat ook Turkije, welke de spil vormt waar dit blok om draait. Het grenst aan Irak, Iran en Syrië. Turkije vormt dus de verbinding van zuidelijk Europa met het, door de VS als van vitaal belang beschouwde, Midden Oosten.

De VS streven ernaar deze informele alliantie van Moslimstaten in het Midden Oosten en zuidelijk Europa uit te breiden met de nieuwe staten aan de zuidflank van de voormalige Sovjet Unie.

Naar de redenen hiervoor hoeft men niet lang te zoeken. De VS zien zich betrokken in de nieuwe wedloop om 's werelds natuurlijke bronnen. Olie is van bijzonder belang in deze wedloop. Door de oorlog met Irak hebben de VS zich steviger dan ooit in het Midden Oosten genesteld. Met het bijna tegelijkertijdige uiteenvallen van de Sovjet Unie werd voor het Westen de mogelijkheid geopend de oliereserves in de regio van de Kaspische Zee te gaan exploiteren.

Deze regio is bijzonder rijk aan olie- en gasreserves. Naar de mening van Westerse commentatoren kan het voor het Westen van even groot belang worden als de Perzische Golf.

Een land als Kazachstan beschikt over enorme olievoorraden in de grond, waarschijnlijk meer dan 9 miljard vaten. Het kan 700.000 vaten per dag naar boven pompen. Het probleem, zoals ook in andere landen in deze regio, bezien vanuit het standpunt van de Westerse landen, is om deze olie- en gasreserves vanuit deze regio naar het Westen te transporteren over veilige routes. Het transport is geen louter technisch probleem. Het is ook een politiek probleem.

Voor de VS en andere Westerse landen is het vandaag de dag van cruciaal belang om vriendschappelijke banden te onderhouden met landen zoals Kazachstan. Van nog groter belang is het dat verkregen rechten om olie te pompen of om pijpleidingen aan te leggen voor het transport, absoluut gerespecteerd zullen worden. Want de bedragen voor de noodzakelijke investeringen zijn gigantisch.

Dit betekent dat de Westerse producenten, banken, fabrikanten van pijpleidingen enz. verzekerd willen zijn van "politieke stabiliteit" in de regio. Zij willen ervan verzekerd zijn dat er geen politieke veranderingen zullen plaatsvinden die hun nieuwe potentiële belangen kunnen bedreigen.

In een belangwekkend artikel in THE NEW YORK TIMES werd recentelijk verslag gedaan van wat werd genoemd het "nieuwe grote spel" in deze regio, naar analogie met de belangenstrijd tussen Rusland en Groot-Brittannië aan de noordwestelijke grens van het Indische subcontinent in de negentiende eeuw. De schrijvers vermelden:

"Op dit moment, in de jaren na de Koude Oorlog, vestigen de VS opnieuw hun heerschappij over het rijk van een voormalige vijand. Het uiteenvallen van de Sovjet Unie hebben de VS aangezet om hun zone van militaire hegemonie naar oostelijk Europa uit te breiden (door middel van de NAVO) en naar het voorheen neutrale Joegoslavië. Bovendien, het meest van belang, heeft het einde van de Koude Oorlog Amerika de mogelijkheid geboden om haar betrokkenheid in het Midden Oosten uit te breiden." (12)

Het is duidelijk dat er verscheidene redenen zijn die de Westerse leiders ertoe aanzetten te trachten de NAVO uit te breiden. De belangrijkste hiervan vormen commerciële redenen.

Dit treedt duidelijker aan het licht als men kijkt naar de parallelle ontwikkeling van de commerciële exploitatie van de regio van de Kaspische Zee en de intocht van de NAVO in de Balkan.

Op 22 mei 1992 werd door de NAVO een opmerkelijke verklaring uitgebracht over de gevechten op dat moment in de Transkaukasus:

"De bondgenoten zijn ernstig verontrust door het voortdurende

conflict en het verlies aan levens. Er kan geen gewelddadige oplossing geboden worden voor de problemen in Nogorno-Karabach of voor de meningsverschillen hierover tussen Armenië en Azerbaidjan. Iedere handeling tegen Azerbaidjan of tegen de territoriale integriteit van enig andere staat met politieke bedoelingen, betekent een flagrante en onacceptabele schending van het internationale recht. In het bijzonder zullen wij (de NAVO) niet accepteren dat de erkende status van Ngorno-Karabach of het Armeense Nakhichevan unilateraal met geweld gewijzigd wordt."(13)

In vele opzichten vormt dit een opmerkelijke verklaring. Want de NAVO geeft hiermee in feite een versluisde waarschuwing dat het mogelijk "stappen" zal ondernemen, om te voorkomen dat regeringen in de regio van de Kaspische Zee acties ondernemen die als een bedreiging van de vitale Westerse belangen beschouwd worden.

Twee dagen voor deze ongebruikelijke verklaring, was door de Amerikaanse oliemaatschappij Chevron een overeenkomst met de regering van Kazachstan ondertekend over de exploitatie van de Tengiz en Korolev olievelden in het westelijke deel van het land. De onderhandelingen over dit contract hadden zich gedurende twee jaar voortgesleept. En betrouwbare bronnen vermeldden dat de overeenkomst gevaar liep door de angst van Chevron voor politieke instabiliteit in deze regio. (14)

Op het moment dat de NAVO haar verklaring uitbracht, beschikte het natuurlijk nog over weinig mogelijkheden om haar waarschuwing hard te maken. In de eerste plaats bestond er nog geen enkel precedent voor enige grootschalige NAVO-missie "out of area". Bovendien waren de NAVO troepen ver uit de buurt van de Transkaukasus. Men hoeft echter niet lang op de landkaart van de Balkan, de Zwarte Zee en de Kaspische Zee te kijken om te zien dat dit verandert.

C. P. P. M. M. M.

DE VOLGENDE STAP: "STABILISERING" VAN HET OOSTEN

De druk zoals die nu uitgeoefend wordt om de NAVO met landen in centraal en oostelijk Europa uit te breiden, is onderdeel van een poging om datgene te creëren wat abusievelijk de "nieuwe wereldorde" genoemd wordt. Dit is het politiek-militaire complement van het economische beleid dat door de belangrijkste Westerse landen gevoerd wordt tot omvorming van de samenlevingen in oostelijk- en centraal Europa.

De Verenigde Staten, Duitsland en sommige van hun bondgenoten proberen een wereldomvattende orde te vestigen rondom de economie van het noord-atlantisch machtsgebied. Er is feitelijk echter niets echt nieuws aan de orde die zij trachten te bewerkstelligen. Het moet gefundeerd worden op kapitalistische instituties. Het enige nieuwe er aan is dat zij proberen de "oude orde" uit te breiden over een reusachtig gebied welke door de ineenstorting van het communisme in chaotische toestand verkeert. Ook probeert men in deze "orde" die landen te incorporeren welke er voorheen nog niet volledig deel van uit maakten.

Kort gezegd: zij proberen een functionerend kapitalistisch systeem te creëren in landen waarin men tientallen jaren onder een socialistisch systeem heeft geleefd, of het in stand te houden in landen, zoals Angola, die probeerden zich van het kapitalistisch systeem los te maken.

Met hun pogingen een "nieuwe wereldorde" te scheppen, dienen de belangrijkste Westerse landen zich tevens te beraden over de wijze waarop deze dan behouden dient te worden. Uiteindelijk dienen zij zich dus te beraden over de manier waarop hun militaire macht uitgebreid kan worden naar de nieuwe gebieden in Europa die zij trachten aan het noord-atlantisch machtsgebied vast te hechten. Vandaar de voorgestelde rol van de NAVO in de nieuwe Europese orde.

Duitsland en de Verenigde Staten zijn de twee belangrijkste architecten van wat het nieuwe, geïntegreerde, kapitalistische Europa zou moeten worden. Zij werken bijzonder nauw samen op het gebied van Oost-Europa. Als gevolg is er tussen beide machten een hechte band geschapen waarin de VS van

Duitsland verwacht dat het helpt om niet alleen het beleid ten aanzien van West-Europa, maar ook ten aanzien van Oost-Europa vorm te geven. Zoals George Bush in 1989 in Mainz verklaarde, is Duitsland een "partner in leiderschap" geworden.

Deze hechte relatie bindt de VS aan de Duitse politiek ten aanzien van Centraal Europa. Deze politiek behelst: 1) de uitbreiding van de Europese Unie naar het oosten; 2) Duitslands leiderschap in Europa; en 3) een nieuwe arbeidsdeling in Europa.

Vooral het idee van een nieuwe arbeidsdeling is van bijzonder belang. In de Duitse visie, zal de Europese toekomst georganiseerd zijn volgens een model van concentrische ringen rondom een centrum, welke Duitsland zal zijn. Dit centrum zal in alle opzichten het meest ontwikkelde deel van Europa vormen. Het zal het meest welvarende deel uitmaken en in technisch opzicht het meest ontwikkelde. Hier zal het inkomen per hoofd van de bevolking het hoogste zijn, en hier zullen alleen de meest winstgevende activiteiten ondernomen worden, waardoor het zich aan de leiding van het systeem nestelt. Duitsland zal dus het voortouw nemen in de industriële planning, ontwerpen, en de ontwikkeling van technologie enz, en alle andere activiteiten in de andere regio's vormgeven en coördineren.

Vanuit dit centrum afdalend naar de periferie, zal iedere concentrische ring een steeds lager niveau van ontwikkeling, welvaart en inkomen te zien geven. De ring onmiddellijk rondom Duitsland zal een groot deel van de winstgevende productie en dienstverlening herbergen. Delen van Groot-Brittannië, Frankrijk, België, Nederland en Noord-Italië zullen er deel van uitmaken. Het algemene inkomensniveau zal er hoog zijn, maar lager dan in Duitsland. De volgende ring omvat de armere delen van West-Europa en delen van oostelijk Europa, met enige vorm van industriële productie en verwerking en van voedselproductie. Lonen zullen er beduidend lager zijn dan in het centrum.

Het spreekt vanzelf dat in een dergelijk schema de meeste gebieden van oostelijk Europa in de buitenste ring zullen vallen. Oost-Europa wordt de toeleverancier van het centrum. Er zullen daar nog enkele goederen geproduceerd worden, maar niet in

de eerste plaats voor eigen consumptie. Veel van deze producten, evenals de ruwe grondstoffen en zelfs voedsel, zullen naar het buitenland uitgevoerd worden. Zelfs in de productie zullen er lage lonen uitbetaald worden. Het algemene loonniveau zal lager uitvallen dan in het verleden het geval was.

Kortom, het grootste deel van oostelijk Europa zal in het nieuwe geïntegreerde systeem armer worden dan het geval zou zijn indien Oost-Europese landen zelf hun economische beslissingen zouden kunnen nemen over de ontwikkeling die zij nastreven. De enige mogelijke ontwikkeling voor maatschappijen die blootgesteld worden aan machtig buitenlands kapitaal en ingesnoerd worden door de regels van het Internationale Monetaire Fonds, is een afhankelijke ontwikkeling.

Dit zal eveneens gelden voor Rusland en de andere landen van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (G.O.S.) Ook zij zullen de toeleveranciers worden van het centrum, en er zal geen sprake zijn van een eigen onafhankelijk ontwikkelingspad voor Rusland. Er zal enige vorm van productie plaatsvinden in Rusland, maar er zal geen ruimte bestaan voor een uitgebalanceerde industriële ontwikkeling. Want de prioriteiten zullen in toenemende mate van buitenaf gedictieerd worden. Westerse bedrijven hebben geen belang bij het vooruit helpen van de industriële ontwikkeling van Rusland, zoals de cijfers over buitenlandse investeringen aangeven.

De voornaamste Westerse belangstelling voor het G.O.S. bestaat uit de exploitatie van haar natuurlijke voorraden. Het uiteenvallen van de Sovjet Unie was een cruciale stap in de opening van mogelijkheden hiertoe. De voormalige republieken van de Sovjet Unie zijn hiervoor veel kwetsbaarder geworden, vanaf het moment dat zij hun onafhankelijkheid hebben verworven. Bovendien zijn de Westerse bedrijven niet geïnteresseerd in de ontwikkeling van deze hulpbronnen in het G.O.S. voor lokale toepassingen. Zij zijn erin geïnteresseerd om deze naar het Westen te exporteren. Dit geldt vooral voor de gas- en petroleumvoorraden. Een groot deel van de opbrengst van de export van deze voorraden zal zich in het buitenland opstapelen. Grote delen van de voormalige Sovjet Unie zullen in een situatie komen te verkeren welke vergelijkbaar is met die van landen in

Conclusie

de derde wereld.

Wat Duitsland nastreeft, met de hulp van de VS, is dus een kapitalistische rationalisatie van de gehele Europese economie rondom een machtige Duitse kern. De groei en het hoge levenspeil in de kern zullen gebaseerd zijn op de ondergeschikte activiteiten van de periferie. De periferie dient het voedsel en de ruwe materialen te leveren, en de produktie wordt afgestemd op het centrum en de verder gelegen markten. Vergeleken met het (westerse en oosterse) Europa van de jaren tachtig, betekent dit een totale herstructurering van het toekomstige Europa, met een steeds lager ontwikkelingsniveau als men verder verwijderd raakt van het Duitse centrum.

Het is dus de bedoeling dat grote delen van oostelijk Europa, als ook van de voormalige Sovjet Unie, permanent onderontwikkelde, of relatief onderontwikkelde, gebieden blijven. De implementatie van deze nieuwe arbeidsdeling in Europa betekent dat zij in een toestand van economische achterlijkheid opgesloten zullen blijven.

Voor oostelijk Europa en voor de landen van het G.O.S. betekent de creatie van een "geïntegreerd" Europa binnen een kapitalistisch raamwerk, dat dit een omvattende herstructurering zal vereisen. Deze herstructurering is zeer profijtelijk voor Duitsland en de VS. Voor de delen van Europa die aan het Westen vastgehecht worden, betekent het een teruggang in de tijd.

De aard van de veranderingen die zich zullen aandienen zijn reeds zichtbaar geworden door de effecten van de "hervormingen" zoals die in Rusland sinds het begin van de negentiger jaren zijn doorgevoerd. Er werd natuurlijk gesteld dat deze "hervormingen" welvaart zouden brengen. Dit was echter vanaf het begin een holle leus. Want deze "hervormingen" waarop het Westen gehamerd werd, behelsden niets anders dan de gebruikelijke herstructureringen zoals die door de Wereldbank of het Internationale Monetaire Fonds opgelegd worden aan Derde Wereld-landen. En zij hebben ook dezelfde effecten teweeg gebracht.

Het meest zichtbaar is de steile daling van de levensstandaard.

Conclusie

Een derde van de bevolking van Rusland probeert te overleven van een inkomen onder de officiële armoedegrens. De produktie is sinds 1991 gehalveerd. De jaarlijkse inflatie heeft een niveau van 200 %. De levensverwachting voor mannen in Rusland is gedaald van 64,9 jaar in 1987 tot 57,3 jaar in 1994. (15) Deze cijfers zijn vergelijkbaar met die van landen als Bangladesh en Egypte. En in de huidige omstandigheden in Rusland bestaat er werkelijk geen perspectief op verbetering van de economische en sociale toestand. Eerder zal de levensstandaard nog verder dalen.

Het is duidelijk dat er in Rusland en in andere landen een wijdverbreide, en gerechtvaardigde, kwaadheid bestaat over deze val van de levensstandaard welke gepaard ging met de eerste stappen in het herstructureringsproces. Deze hebben bijgedragen aan vijandige reacties op de politiek in Rusland en in andere landen. Het duidelijkste voorbeeld hiervan werd gegeven door de resultaten van de parlementaire verkiezingen in december 1995 in Rusland. Het zal eveneens duidelijk zijn dat de voortzetting van de val van de levensstandaard in de toekomst nog meer vijandige reacties zal oproepen.

De uitbreiding van de oude wereldorde naar Oost-Europa en het G.O.S. vormt dus een hachelijke onderneming, vol van onzekerheden en risico's. De belangrijkste Westerse machten zijn er bijzonder op gespist deze onderneming voort te zetten, als gedeeltelijke oplossing voor hun eigen ernstige economische problemen. Er bestaat een groeiende tendens in het Westen om de eigen moeilijkheden af te wentelen, om de huidige internationale competitie om de exploitatie van nieuwe territoria te beschouwen als de oplossing voor de economische stagnatie.

Westerse commentatoren voorspellen terecht dat de toekomst politieke instabiliteit zal brengen. Het is dus de vraag, zoals senator Bradley het onlangs stelde, "of de hervormingen in Rusland omkeerbaar zijn" (16) Militaire analisten trekken de logische conclusie: hoe groter de militaire druk op Rusland, des te minder waarschijnlijk zullen de "hervormingen" omkeerbaar zijn. Dat is de betekenis achter de volgende opmerkelijke verklaring van de Werkgroep tot Uitbreiding van de NAVO:

"De veiligheidstaak van de NAVO beperkt zich niet langer tot het

handhaven van een defensieve militaire houding ten opzichte van een vijandige macht. Er bestaat geen onmiddellijke militaire bedreiging voor West Europa. De politieke instabiliteit en onzekerheid in Centraal en Oost Europa is daarentegen echter van grote invloed op de veiligheid van het NAVO-gebied. De NAVO dient te helpen om aan de wensen van de Centraal- en Oost-Europeanen naar veiligheid en integratie in de Westerse structuren tegemoet te komen, om zodoende het stabiliteitsbelang van haar leden te dienen." (18)

Hiermee wordt door de NAVO een totaal nieuwe houding aangenomen. Het is een stellingname die door sommige NAVO landen tot voor kort als onvoorzichtig werd beschouwd. En het is alarmerend omdat het niet de ware redenen aangeeft voor de huidige druk om de NAVO uit te breiden.

Hoe ontwijkend en gekunsteld de gedachtengang van de Werkgroep ook mag zijn, de discussie lijkt in vele landen gesloten te zijn. Het zou natuurlijk veel beter zijn als de werkelijke redenen aan een openbaar debat onderworpen zouden worden. Maar op dit moment zit dat er niet in, en de druk om tot uitbreiding van de NAVO te komen zal nog opgevoerd worden.

DE GEVAREN VAN DE NAVO-UITBREIDING

De voorstellen om de NAVO in oostelijke richting uit te breiden brengt vele gevaren met zich mee.

Het dient vermeld te worden dat veel Westerse regeringsleiders zich tegen de uitbreiding van de NAVO hebben uitgesproken en dat zij herhaaldelijk op de gevaren van een dergelijke uitbreiding hebben gewezen. Het is van belang te onderkennen dat ondanks de officiële stellingname van de NAVO en het recente rapport van de NAVO-Werkgroep, er een sterke oppositie bestaat tegen de uitbreiding. Niettemin, op dit moment, lijken de voorstanders ervan de overhand te hebben.

Vier gevaren zijn hier van bijzonder belang.

In de eerste plaats zal een uitbreiding nieuwe lidstaten onder de NAVO-paraplu brengen. Dit betekent dat, bijvoorbeeld, de Verenigde Staten en andere Westerse lidstaten worden verplicht om, zeg, Slowakije tegen een aanval te beschermen. Waar zal een dergelijke aanval vandaan komen? Is de NAVO werkelijk bereid Slowakije te verdedigen in het geval van een conflict met een ander Oost-Europees land?

In een land zoals de Verenigde Staten is zoiets zeer impopulair. Zoals Senator Kassebaum het in oktober 1995 formuleerde:

"Is de Amerikaanse bevolking bereid te beloven, in de woorden van het Noordatlantische Verdrag, om een gewapende aanval tegen één of meer van deze potentiële nieuwe lidstaten te beschouwen als een aanval tegen allen?" (18)

Het vraagstuk van uitbreiding van de nucleaire paraplu is cruciaal. Want de NAVO-machten zijn nucleaire machten. Het verslag van de Werkgroep vermeldde dat, onder gepaste omstandigheden, de troepen van de NAVO-bondgenoten op het territorium van de nieuwe lidstaten gelegerd kunnen worden. En de Werkgroep sloot niet uit, wat het had moeten doen, dat er kernwapens op het gebied van de nieuwe lidstaten gestationeerd kunnen worden. Deze nalatigheid betekent dat de NAVO zich op een gevaarlijk pad begeeft, een pad dat het risico op een kernoorlog doet toenemen.

Het zwijgen van de Werkgroep in deze zaak, kan door de landen

die geen deel van de NAVO zullen uitmaken niet anders opgevat worden dan als een bedreiging. En zeker door de belangrijkste onder hen, Rusland, die zelf ook over kernwapens beschikt, evenals de Oekraïne en Kazachstan.

Het tweede gevaar van uitbreiding van de NAVO, is dat hierdoor de relatie tussen Rusland en de Verenigde Staten zal worden bedreigd, of zelfs tot een tweede Koude Oorlog kan leiden. Terwijl de NAVO lidstaten hun organisatie als een defensieve instantie presenteren, wordt dit door Rusland heel anders gezien. Gedurende meer dan veertig jaar werd de NAVO door Rusland als een agressief bondgenootschap beschouwd, gericht op alle lidstaten van het Warschau-pact. In de publieke opinie in Rusland wordt de NAVO nog steeds als een agressieve instantie gezien. De voormalige minister van buitenlandse zaken, Kozyrev, heeft dit de NAVO lidstaten goed duidelijk gemaakt. Zal dit in Rusland in de toekomst veranderen?

De uitbreiding van de NAVO wordt door Rusland onvermijdelijk gezien als een omsingeling. Het wordt als bewijs gezien dat men in het Westen aanneemt dat Rusland onvermijdelijk 'weer' in een agressieve staat zal veranderen. Meer dan iets anders drijft deze vooronderstelling Rusland echter naar de status van oorlogsvoerende partij. Hierdoor zullen Ruslands bedenkingen omtrent de uitbreiding van de NAVO zeker niet weggenomen worden. Vervijzend naar de NAVO-beslissing tot uitbreiding, beweerde de directeur van het Instituut voor Amerikaanse en Canadese studies van de Russische Academie voor de Wetenschap:

"Rusland is nog steeds een militaire supermacht met een enorm grondgebied en een omvangrijke bevolking. Het is een land met ongekende economische mogelijkheden met een buitengewoon groot potentieel, zowel ten goede als ten kwade. Maar nu is het een vernederd land op zoek naar richting en een identiteit. Tot op zekere hoogte, zal het Westen en haar stellingname met betrekking tot de uitbreiding van de NAVO bepalen welke kant het met Rusland opgaat. De toekomst van de Europese veiligheid hangt af van hun beslissing." (19)

Het derde gevaar dat de uitbreiding van de NAVO met zich meebrengt is, dat het de uitvoering van het START I verdrag en

de ratificatie van het START II verdrag zal ondermijnen, evenals alle andere verdragen over wapenbeperking en -controle, die ontworpen werden om de Europese veiligheid te vergroten. De Russen hebben bijvoorbeeld reeds duidelijk gemaakt dat zij alleen zullen doorgaan met de uitvoering van het Verdrag over de Conventionele Bewapening in Europa (CFE) "als de situatie in Europa stabiel is". De uitbreiding van de NAVO naar Oost Europa zal echter belangrijke veranderingen teweegbrengen in het huidige Europese evenwicht. De NAVO lidstaten zetten dus veel van wat de afgelopen vijftientig jaar op het gebied van ontwapening bereikt is, op het spel. Daarbij wordt door sommigen op overtuigende wijze gesteld dat de NAVO uitbreiding het Non-Proliferatie Verdrag zal ondermijnen.

Dergelijke consequenties zullen er nauwelijks toe bijdragen dat Europa, of de wereld, in een veiliger oord verandert.

Een vierde gevaar van de uitbreiding van de NAVO is dat het de situatie in oostelijk Europa in beroering zal brengen. De NAVO beweert dat haar uitbreiding de stabiliteit zal helpen verzekeren. Maar oostelijk Europa, zeker sinds de veranderingen van de afgelopen vijf jaar, is reeds een onstabiel oord. De stapsgewijze uitbreiding naar oostelijk Europa zal de spanningen tussen de nieuwe lidstaten en zij die buitengesloten worden zeker doen toenemen. Dat staat vast. Zij die buiten de NAVO gehouden worden, zullen zich onzekerder voelen als de NAVO zich in hun buurlanden installeert. Het zou hen in een bufferzone plaatsen tussen Rusland en de zich uitbreidende NAVO. Zij zullen zich geroepen voelen op een angstige of zelfs vijandige manier te reageren. De geleidelijke uitbreiding zou zelfs een wapenwedloop in oostelijk Europa kunnen ontketenen.

Copie van mond 92

DE WESTERSE ZWAKTE

Goed beschouwd, is het voorstel tot oostwaartse uitbreiding van de NAVO niet alleen gevaarlijk, het lijkt bovendien een wanhoopsdaad. Het is irrationeel, want het kan bewerkstelligen wat het juist tracht te voorkomen. Het kan tot een tweede Koude Oorlog leiden tussen de NAVO en Rusland, en mogelijk tot een kernoorlog. Men mag gevoelig aannemen dat niemand dat echt wenst.

De vraag is dan, waarom de NAVO iets dergelijks voorstelde. Waarom zouden zij niet de gevaren van hun beslissing kunnen inschatten?

Een onvolledig antwoord hierop is, dat degenen die deze beslissing namen dat vanuit een zeer beperkt gezichtspunt hebben gedaan zonder de bredere context in ogenschouw te nemen. Wanneer men die bredere context beziet, dan is het voorstel duidelijk irrationeel.

Wat is die bredere context. De NAVO stelt voor om in de nabije toekomst bepaalde landen in Centraal Europa als volwaardig lid in het bondgenootschap op te nemen. Andere landen wordt op langere termijn deze mogelijkheid geboden. Deze uitbreiding heeft twee bedoelingen. De eerste is om "het falen van de Russische democratie" te voorkomen, dat wil zeggen, om de voortzetting van het huidige regime, of iets dat daarop lijkt, zeker te stellen. De tweede bedoeling is om de NAVO in een gunstige positie te brengen voor het geval dat er ooit een oorlog tussen Rusland en het Westen uit zou breken.

In het nucleaire tijdperk is deze doelstelling misschien nog gevaarlijker dan het tijdens de dagen van de Koude Oorlog al was, omdat er nu een reeks van landen beschikken over kernwapens die mogelijk tegen de NAVO gebruikt kunnen worden. De redenering dat de NAVO oostwaarts uitgebreid dient te worden om het Westen een gunstige positie te verschaffen in het geval van een kernoorlog, is niet erg overtuigend. En het zou voor de landen in Centraal Europa al helemaal niet overtuigend zijn, indien het hen op deze manier voorgesteld zou worden. Zij zullen vanaf het eerste begin van een dergelijke oorlog het meeste te lijden hebben. Hun situatie zou vergelijkbaar zijn met

Global Reflexion, stichting voor internationale samenwerking.

Stichting Global Reflexion - opgericht op 26 juli 1995 te Amsterdam - is een niet-gouvernementele internationale organisatie zonder winstoogmerk, die zich ten doel stelt bij te dragen aan de ontwikkeling en uitwisseling van informatie en opinies met betrekking tot globale vraagstukken.

Global Reflexion wil discussie en meningsuitwisseling bevorderen op onderwerpen als vrede en democratie, mensenrechten, economie en sociale vooruitgang, internationale samenwerking, milieu, vakbeweging, jongeren- en vrouwenvraagstukken, en vraagstukken van algemene aard. De stichting werkt daartoe samen met de grootst mogelijke verscheidenheid aan nationale en internationale organisaties.

Global Reflexion stelt zich ten doel:

- * het werken aan het uitbannen van dreiging met geweld of het gebruik daarvan in de internationale verhoudingen, aan een verbod op kernwapens, chemische en biologische wapens, aan een verbod op economische sancties, blokkades en embargo's tegen naties
- * bij te dragen aan de verdediging en ontwikkeling van de democratie, het internationaal recht, de onafhankelijkheid en soevereiniteit van de volkeren
- * het bevorderen van internationale samenwerking inzake de noodzakelijke gelijkstelling in de Noord-Zuid relaties en versterking van de Zuid-Zuid relaties
- * bij te dragen aan de beweging voor sociale ontwikkeling en rechtvaardigheid, de mensenrechten, de vermindering van alle vormen van uitbuiting en onderdrukking en alle vormen van discriminatie, racisme en vreemdelingenhaat
- * bij te dragen aan de ontwikkeling van informatie en opinies, d.m.v. workshops, symposia, onderzoek en andersoortige activiteiten, waarbij gestreefd wordt naar maximale verspreiding hiervan d.m.v. publikaties of andere vormen van verbreiding

Global Reflexion streeft naar een breed samenwerkingsverband in een internationaal netwerk voor bovengenoemde doelen.

Opnieuw staat de Balkan in het brandpunt van de belangstelling. Het einde van de Koude Oorlog en van de internationale verhoudingen die ontstonden als gevolg van de Tweede Wereldoorlog, hebben dit deel van Europa veranderd in een bloedig slagveld. Voor de tweede maal in deze eeuw staat de Balkan in brand, hetgeen in hoge mate de verdere ontwikkelingen in Europa en het gebied ten zuiden daarvan zullen bepalen.

Opnieuw leeft de opvatting dat alleen door interventie van buitenaf verhinderd kan worden dat de volkeren van de Balkan in een eindeloos etnisch gevecht verwickeld blijven. Waarbij men vergeet dat deze volkeren na de Tweede Wereldoorlog meer dan veertig jaar in vrede in de eenheidsstaat Joegoslavië hebben geleefd.

Of internationale bemoeienis ook daadwerkelijk tot duurzame vrede zal leiden is echter de grote vraag. Historisch gezien is het juist de botsing van de internationale machten in de Balkan geweest die tot grote conflicten heeft geleid, waarbij etnische verschillen als instrument dienden om de volkeren tegen elkaar uit te spelen. Wat aan het begin van deze eeuw de aanleiding vormde tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

De beide auteurs van deze publicatie, Sara Flounders en de onlangs overleden Sean Gervasi, geven een zeer kritische analyse van de rol van met name de VS, Duitsland en de NAVO. Zij zien niet de 'eeuwenoude etnische haat' in de Balkan als oorzaak van het conflict, maar het streven van de Westerse machten om Oost-Europa en de republieken van de voormalige Sovjet Unie onder hun controle te brengen. In hun visie zijn de westerse machten, met name de VS en Duitsland, niet de beschermers van een precare vrede, maar juist de aanstichters van het conflict. Het vredesverdrag van Dayton en het voornemen tot uitbreiding van de NAVO naar Oost-Europa vormen, in de visie van beide auteurs, niet het sluitstuk om te komen tot duurzame vrede en stabiliteit in Europa, maar de voorbode van een veel groter conflict.

Sara Flounders is coördinator van het International Action Center in New York, dat geleid wordt door Ramsey Clark.

Sean Gervasi was hoogleraar aan het Instituut voor Internationale Politiek en Economie, verbonden aan de Universiteit van Belgrado. Hij overleed in de zomer van 1996.

GLOBAL REFLEXION
Institution for international cooperation
Amsterdam - Brussels - Luxembourg - Madrid